

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

VUOROVAIKUTUSTA VIRTUAALISUUDEN KEINOIN

Sosiaalisesti vetäytyneiden toiveita virtuaalisesta koulutuksesta
ja toiminnasta

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi
Syksy 2018
(Marjo) Anniina Nieminen
Katri Sipponen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Nieminen, (Marjo) Anniina Sipponen, Katri	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 30	Valmistumisaika Syksy 2018
Työn nimi Vuorovaikutusta virtuaalisuuden keinoin Sosiaalisesti vetäytyneiden toiveita virtuaalisesta koulutuksesta ja toiminnasta		
Tutkinto Sosionomi		
Tiivistelmä <p>Määrällisen opinnäytetyön aiheena oli kyselyn avulla selvittää virtuaalisia koulutus- ja toimintatarpeita sekä kiinnostuksia Harjulan kansalaisopiston suunnitteilla olevaan virtuaaliluokkaan. Kyselyn vastaajina toimivat Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alueella olevat sosiaalisen kuntoutuksen piirissä olevat henkilöt, jotka eivät halua poistua kotoaan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselyn kautta kerätä mielipiteitä, jotta Harjulan kansalaisopisto osaisi järjestää sellaista toimintaa tai koulutusta, joka kiinnostaisi hankkeen kohderyhmää.</p> <p>Kyselyn vastausten lisäksi opinnäytetyön aineistona käytettiin puhelimen välityksellä toteutettuja jatkohaastatteluja, joihin kyselyn vastaajat saivat osallistua halutessaan. Niissä tarkennettiin vastaajien toiveita virtuaalisesta koulutuksesta ja toiminnasta sekä selvitettiin internetin käyttökokemuksia.</p> <p>Teoriaosuudessa käsiteltiin virtuaaliseen toimintaan ja kotiin vetäytymiseen liittyviä käsitteitä, joita olivat virtuaalinen yhteisöllisyys, osallisuus ja osattomuus, yksinäisyys, sosiaalinen vetäytyminen, virtuaalinen voimaantuminen, digitaalinen toiminta sekä oppimismotivaatio.</p>		
Avainsanat virtuaalisuus, sosiaalinen vetäytyminen, osallisuus, oppimismotivaatio		

Abstract

Author(s) Nieminen, (Marjo) Anniina Sipponen, Katri	Type of publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2018
	Number of pages 30	
Title of publication Interaction through virtual means The wishes of socially withdrawn people on virtual schooling and activity		
Name of Degree Bachelor of social services		
Abstract <p>The subject of this quantitative thesis was to investigate the need for virtual schooling and activities as well as the interest in Harjulan kansalaisopisto's virtual class. The study was done using a questionnaire. The target group of the questionnaire was people who need social rehabilitation in the area of the Päijät-Häme Joint Authority for Health and Wellbeing and do not want to leave their homes. The purpose of this thesis was to use the questionnaire to collect opinions, so that Harjulan kansalaisopisto could organize activity and schooling which would interest the target group of the project.</p> <p>In addition to the answers of the questionnaire, follow-up interviews were used as material for the thesis. These interviews were made via phone and the participants of the questionnaire could choose whether to participate in the interview or not. The interviews elaborated the participants' wishes about virtual schooling and activities and provided information on their experiences of using the internet.</p> <p>The theory part dealt with concepts of virtual activity and isolating oneself at home. The concepts were virtual community, participation and non-participation, loneliness, social withdrawal, virtual empowerment, digital activity and motivation to learn.</p>		
Keywords virtual, social withdrawal, participation, motivation to learn		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	VIRTUAALISUUS.....	3
2.1	Virtuaalinen yhteisöllisyys.....	3
2.2	Virtuaalinen voimaantuminen.....	4
2.3	Digitaalinen toiminta	5
2.4	Oppimismotivaatio.....	6
3	KOTIIN VETÄYTYMINEN	8
3.1	Yksinäisyys ja sosiaalinen vetäytyminen.....	8
3.2	Osallisuus ja osattomuus	9
4	TOTEUTUMINEN	10
4.1	Aineistonhankintamenetelmät.....	10
4.2	Eettisyys ja luotettavuus	11
5	TULOKSET	13
5.1	Kyselyn vastaukset.....	13
5.1.1	Sukupuoli, ikä ja koulutus	13
5.1.2	Internetin käytön osaaminen.....	15
5.1.3	Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan toiveet ja kiinnostukset.....	16
5.1.4	Ajankohta, kesto ja tiedonsaanti.....	19
5.1.5	Kiinnostukset ja tarpeet virtuaaliselle koulutukselle ja toiminnalle	21
5.2	Jatkohaastatteluiden vastaukset	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
7	POHDINTA	29
7.1	Opinnäytetyön arviointi	29
7.2	Jatkokehittämissuositukset	29
	LÄHTEET	31
	LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena oli kyselyn avulla selvittää virtuaalisia koulutus- ja toimintatarpeita. Kyselyn vastaajina toimivat Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alueella olevat sosiaalisen kuntoutuksen piirissä olevat henkilöt, jotka eivät jostain syystä halua poistua kotoaan kouluun tai töihin. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös koota yhteen valmiista tutkimuksista koostuvaa teoretietoa virtuaalikoulutusaiheesta, josta toimeksiantajan, Harjulan Settlementin työntekijä oli löytänyt mielestään vähän tietoa. Lisäksi opinnäytetyö käsittelee sosiaalista vetäytymistä tilanteessa, jolloin henkilö ei jostain syystä halua poistua kotoaan. Tällaiseen sosiaaliseen syrjäytymiseen ja sitä kautta kotiin vetäytymiseen ovat voineet johtaa monet eri syyt, kuten esimerkiksi työttömyys, sairastuminen tai kiusaaminen. Kotiin vetäytymiseen voi liittyä yksinäisyyttä, eristäytymistä sekä osattomuuden tunteita. Tämä kohderyhmä olisi potentiaalinen osallistujaryhmä Harjulan kansalaisopiston järjestämään virtuaalikoulutukseen, sillä virtuaalinen toteutustapa voisi madaltaa näiden henkilöiden kynnystä osallistua heitä kiinnostavaan koulutukseen tai toimintaan.

Erilaiset virtuaaliset toimintamahdollisuudet, kuten koulutukset, alkavat tulla yhä enemmän yleiseksi, joten aiheen ajankohtaisuus oli myös perusteluna aihevalinnalle. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen on merkittävä osa myös sosionomin ydinosaamista, joten tämän opinnäytetyön aiheen koimme tärkeäksi myös siitä näkökulmasta. Sen lisäksi virtuaalisten koulutus- ja toimintatarpeiden selvittäminen kuulosti mielenkiintoiselta, minkä takia päätimme valita sen opinnäytetyömme aiheeksi.

Tavoitteena oli kerätä kiinnostuksia ja mielipiteitä virtuaalikoulutuksesta, jotta Harjulan kansalaisopisto osaisi järjestää sellaista toimintaa tai koulutusta, joka kiinnostaisi hankkeen kohderyhmää. Kyselyn avulla oli myös mahdollisuus saada vapaaehtoisia kohderyhmän osallistujia mukaan kehittämään ja suunnittelemaan mielenkiintoisia virtuaalikoulutuksen ja toiminnan mahdollisuuksia.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Harjulan Settlementti. Se on vuonna 1941 perustettu järjestö, joka on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton sivistys- ja sosiaalista työtä tekevä monialatoimija. Harjulan Settlementin palveluita ovat kuntoutuspalvelut, lasten päivähoito ja leiritoiminta, kansalaisopistotoiminta, ravitsemuspalvelut, kokous- ja juhlapalvelut ja työkykyä ylläpitävä toiminta. Settlementti-työssä tavoitteena on palvella myös yhteisöllisesti heikommassa asemassa olevia henkilöitä. (Harjulan Settlementti 2018.)

Harjulan kansalaisopisto on mukana ”Erityisryhmät mukaan kansalaisopistojen virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan” -kehittämishankkeessa, johon opetushallitus on antanut rahoituksen. Hankkeessa selvitetään kolmen erilaisen kohderyhmän kiinnostuksia

virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan. Kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat, työttömät sekä kotiin vetäytyneet. Harjulan kansalaisopisto vastasi selvityksestä kotiin vetäytyneiden osalta, ja se valmistui elokuun 2018 loppuun mennessä. Harjulan kansalaisopisto vastaa Jyvälän, Äänekosken ja Harjulan kansalaisopistojen kohderyhmien kanssa toteutuvasta toiminnan ja koulutuksen yhteisestä suunnittelusta sekä opettajien ja henkilöstön virtuaaliluokan käyttökoulutuksesta. Harjula vastaa myös hankkeen tuloksista ja toteutuksesta sekä pedagogisista ratkaisuista. Opinnäytetyö toteutettiin hankkeen ohella, ja siinä keskityttiin sosiaalisista syistä kotiin vetäytyneiden aihealueeseen.

Virtuaaliyhteisö on organisaatioltaan kevyt, nopea rakentaa sekä helposti purettavissa tehtävänsä tehtyään. Yhteisö voidaan teknisesti perustaa valmisohjelmistojen pohjalta internettiin, kun on ensin valittu palveluntarjoaja, jonka palvelimelle sivusto rakennetaan. Kun toimijoille on jaettu käyttöoikeudet, toiminta pääsee alkamaan. (Lassila 2008, 6.) Harjulan Settlementille tällaisen toiminnan mahdollistaa siellä käytössä oleva virtuaaliluokka/huonesysteemi (Adobe Acrobat), johon osallistuja pääsee linkkiä klikkaamalla tietyssä aikana. Osallistuakseen henkilö tarvitsee laitteen, kuten tietokoneen tai läppäriä, jossa on mikrofoni ja kamera sekä toimivan nettiyhteyden. Osallistuja voi olla mukana myös anonyymisti, jolloin hän voi vain kuunnella ja osallistua keskusteluun jättämällä chattiin viestejä. Järjestelmän avulla luodaan mahdollisuus vuorovaikutukseen ja osallistujien väliseen keskusteluun osallistujan sitä halutessa.

Digitaalisen teknologian kehittymisen ansiosta ihmisillä on mahdollisuus kokea osallisuutta ja toteuttaa itseään kiinnostavia asioita myös virtuaalisin keinoin. Tämä on mahdollistanut samalla myös uudenlaisen tavan olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa.

Digitaalinen teknologia on tehnyt mahdolliseksi uuden osallisuuden kulttuurin syntyminen. Osallisuus näyttäytyy hyvin monitahoisena, etenkin luovana toimintana internetissä, jossa kulttuurin eri ilmentymiä uudelleen muokataan, levitetään, jaetaan ja prosessoidaan eri yksittäisten sekä yhteisöllisten tekijöiden toimesta. Tekijöiden joukko muodostuu yhä enemmän keistä tahansa kansalaisista, kaikenikäisistä ihmisistä ympäri maailman. (Sintonen 2012, 11.) Virtuaaliset toimintamuodot luovat samalla tasavertaisen mahdollisuuden osallistua myös niille, jotka eivät esimerkiksi fyysisestä tai psyykkisestä syystä pysty poistumaan kodistaan toteuttamaan näitä asioita.

2 VIRTUAALISUUS

2.1 Virtuaalinen yhteisöllisyys

Verkkoyhteisöillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi yhteisistä intresseistä syntyneitä yhteisöjä, paikallisten yhteisöjen virtuaalisia toimintaympäristöjä, olemassa olevien yhteisöjen virtuaalisia muotoja tai ainoastaan verkossa toimivia online-yhteisöjä. Erilaiset toiminnalliset yhteisöt voivat laajentaa toimintansa verkkoympäristöön, tai harrasteryhmät voivat toteutua digitaalisen verkkosivuston välityksellä. Yhteisten intressien pohjalta syntyneet verkkoyhteisöt muodostuvat yleensä erikoisaloista maan- tai maailmanlaajuisesti kiinnostuneista jäsenistä. Verkossa toimivat yhteisöt syntyvätkin tyypillisesti käyttäjiä kiinnostavan aiheen ympärille. (Sintonen 2012, 44.) Erilaiseen virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan osallistuessaan myös kotiin vetäytyneillä henkilöillä olisi mahdollisuus muodostaa tällaisia verkkoyhteisöjä, joissa yhdistävänä tekijänä toimisivat yhteiset mielenkiinnon kohteet sekä harrastukset. Teknologian siivillä toteutuva vuorovaikutus luo samalla myös mahdollisuuden uudentyyntä vuorovaikutustavalle, teknososiaalisuudelle.

Yhteisön toiminnassa teknososiaalinen suhde on tärkeässä osassa. Vaikka palvelu tarjoaisi alustana soveltuvan toimintaympäristön ja henkilön teknologinen kyvykkyys olisi riittävä, eivät ne yksinään ole edellytyksenä yhteisöllisyyden synnylle. Tärkeäksi muodostuvatkin yhteisön jäsenten välinen kommunikaatio sekä henkilöiden keskinäiset yhteiset kiinnostuksen kohteet. Verkkoyhteisöt voidaan jakaa kahteen pääryhmään, joita ovat ammatillisesti orientoituneet verkkoyhteisöt sekä työn ulkopuolisiin aktiviteetteihin orientoituneet yhteisöt. Virtuaalisuus on osa tapahtuvaa ilmiötä, joka jättää siihen oman jälkensä. Siksi virtuaalista tilaa ei ole mielekästä nähdä aktuaalisesta tilasta eroavana vaan ennemminkin kiinteänä osana henkilöiden elämisen maailmaa. Virtuaalinen yhteisö voidaan tämän myötä käsittää henkilön kokemusmaailmaan aktualisoituvana tilana, jossa tietoa muodostetaan yhteisön toimintaan osallistuvien välillä. (Haasio 2015, 46-47.)

Myös Heinosen (2008, 61) mukaan vapaa-ajan verkkoyhteisöt perustuvat vapaaehtoisuuteen ja henkilön omiin valintoihin, kun taas työelämän ja koulutuksen verkkoyhteisöt perustuvat velvoitteeseen tai ennalta tehtyihin sopimuksiin. Tehtävät tai työ voivat velvoittaa henkilön liittymään verkkoyhteisöön, vaikka tämä ei muuten tuntisi mielenkiintoa verkossa toimimiseen. Työelämässä toimintaa voivat suunnata erilaiset velvollisuudet ja aikataulut, kun taas vapaa-ajalla ei ole tällaisia määrittäjiä.

Kohderyhmälle virtuaaliseen koulutukseen tai toimintaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja perustuu heidän omiin kiinnostuksen kohteisiinsa. Osallistuminen ei ole mikään velvoite, jolloin jokainen osallistuja on mukana aidolla kiinnostuksella kyseiseen

toimintaan. Tämä voi osaltaan myös vahvistaa virtuaalisen yhteisöllisyyden syntymistä, jonka kotiin vetäytynyt henkilö voi kokea hyvin tärkeänä, sillä kotiin vetäytymisen myötä erilaisissa yhteisöissä mukana oleminen voi olla vähäistä.

Virtuaalimaailman yhteisöllisyys tarkoittaa sitä, että yksilöillä on kiinnostusta kokoontua yhdessä kasvottomien toimijoiden kanssa tietyllä foorumilla tietyn aiheen ympärille. Toimijat haluavat kuulua sellaiseen yhteisöön, jonka arvot ovat hyväksyttävät itselle. Yhteisössä uskotaan saavutettavan jotakin sellaista, mitä ei itse usko yksin saavuttavansa ja koetaan, että itsellään on jotakin annettavaa yhteisölle tai opittavaa muilta toimijoilta. (Lassila 2008, 18.) Virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan osallistuessaan henkilöt pääsisivät olemaan yhteisessä vuorovaikutuksessa, jossa on mahdollisuus olla vain oppijan roolissa, mutta jossa voi halutessaan tuoda esille myös omia taitoja tai asiantuntijuutta aiheeseen liittyen.

2.2 Virtuaalinen voimaantuminen

Voimaantumisella on monia kantasanoja, kuten voimavaraistuminen, täysivaltaistaminen, voimaistaminen ja vahvistaminen, joiden avulla ihminen alkaa ymmärtämään ympäristöönsä liittyvien merkitysten verkoston. Voimaantuminen ilmenee sosiaalisena prosessina, jossa tiedonvälityksellä on tärkeä rooli. Viestintäteknologia ja ihmisyhteisöt muodostavat kehittyviä yhteistoimintarakenteita, joiden kautta voidaan luoda uusia toimintamalleja. (Oesch 2007, 15 -16.) Virtuaalisessa toimintaympäristössä henkilön voimaantumisen tunne voisi tulla esille oman toimijuuden kokemuksen vahvistumisessa sekä kiinnittymisessä uudenlaiseen yhteisöön. Kotiin vetäytynyt henkilö voi myös päästä toteuttamaan itselleen voimavaroja antavia asioita, jotka voivat osaltaan lisätä henkilön voimaantumisen kokemuksia. Virtuaaliyhteisössä mukana olemisesta voisi saada myös vertaistukea vuorovaikutuksen tapahtuessa muiden saman aiheen ympärille kokoontuneiden kanssa.

Vanhanen (2011, 1-2) nostaa myös esille vertaistuen merkityksen. Voimaantumisen tunnetta voi saada aikaan vertaistuki. Internet mahdollistaa useiden ihmisten kommunikointia etäältä. Internetissä korostuvat anonyymiys ja sitoutumattomuus, jotka voivat avata avoimemman ja helpon kanavan puhua henkilökohtaisistakin asioista. Nettikommunikoinnissa ihmisistä voi paljastua uusia piirteitä, ja vaikka anonyymiys on mahdollista, ryhmän jäsenet voivat tutustua toisiinsa silti. Aktiivisella osallistumisella keskusteluun ja käyttäytymisestä voi tunnistaa anonyymejä henkilöitä ja luoda kontakteja.

Kotiin vetäytyneet henkilöt voivat kokea internetin mahdollistaman etäältä tapahtuvan vuorovaikutuksen helpommaksi itselleen kuin fyysisen läsnäolon, sillä se antaa mahdollisuuden myös tarvittaessa anonyyminä olemiseen. Henkilö voi kokea saavansa vertaistukea

muilta, vaikka ei toisikaan itsestään niin paljon esille vuorovaikutustilanteissa. Anonyyminä oleminen voi siis antaa tietynlaisen suojan mutta ei silti estä tutustumista tai uusien kontaktien luomista.

2.3 Digitaalinen toiminta

Digitaalista mediaa on pohdittu vähän media- ja opetuskasvatuksessa, vaikka se on yhtälailla osa kulttuurista sivistystä. Osallisuutta voi mahdollistaa digitaalisilla menetelmillä. Digitaalinen teknologia mahdollistaa luovan toiminnan verkossa. (Sintonen 2012, 11.) Heino- sen (2008, 83-84) mukaan etenkin aikuisopiskelijoilla verkko-opiskelua käytetään yhä enemmän opiskelun työmuotona. Verkossa opiskellessa huomio täytyy kuitenkin kiinnittää toimintaan eri osallistujien välillä, sillä tiedon ja ymmärryksen jakamisella sekä osallistuvalla roolilla on merkittävä asema tulosten kannalta. Virtuaalisen koulutuksen aikana koulutettavien aktiivisuus on tärkeässä osassa. Koulutus ei tapahdu fyysisessä luokkatilassa, eikä näköyhteyttä ole välttämättä. Tämän takia jo oman läsnäolonsa ilmaisemiseksi on osattava olla aktiivinen. Virtuaalisessa tilassa toiminta siirtyy yhteistyöksi, jossa jokainen ryhmässä mukana oleva on asiantuntija. Kouluttajalta voidaan kuitenkin vaatia tekniikan hallintaa verkon asettamien mahdollisten haasteiden vuoksi.

Virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan osallistuessaan henkilön on siis osattava olla myös aktiivinen, jotta vuorovaikutus ei jäisi toiminnassa yksipuoliseksi. Oman läsnäolon esille tuominen voi tuntua kotiin vetäytyneestä henkilöstä ehkä jännittävältä, ja siksi turvallisen ja muut huomioon ottavan ilmapiirin luominen on hyvin tärkeää. Se vaatii koulutuksen tai toiminnan vetäjältä huomion kiinnittämistä näihin asioihin, mutta myös kaikkien osallistujien välinen yhteistyö on merkittävä. Yhteistyön ja vuorovaikutuksen kautta voidaan luoda uusia näkökulmia, mutta samalla se voi myös vahvistaa yhteisöllisyyden tunnetta.

Luovuudessa ja oppimisessa digitaalinen kulttuuri voi toimia ideoinnissa, yhteyksien luomisessa, omaehtoisessa luovassa tuottamisessa, tiimityöskentelyssä, palautteessa ja kommentoimisessa. Ideoinnissa digitaalinen kulttuuri auttaa kuvittelun kehittämisessä, tutkimisessa, mallintamisessa ja esittämisessä. Yhteyksien luomisessa tarvitaan ihmisiä, ideoita ja voimavaroja. (Sintonen 2012, 45.) Virtuaaliluokassakin edellä mainitut asiat, kuten kommentoiminen sekä yhteinen vuorovaikutus, ovat hyvin tärkeässä roolissa. Virtuaalinen toimintaympäristö voi antaa mahdollisuuden erilaiseen oppimiseen, missä on mahdollisuus käyttää luoviakin keinoja sekä erilaisten yhteyksien luomiseen.

Sosiaalisessa auttamistyössä käytetään usein apuna viestintävälineitä, kun henkilöiden kanssa ei pystytä tapaamaan henkilökohtaisesti. Välineinä ovat nykyään muun muassa

internet ja sähköposti, joiden avulla voidaan tuottaa palveluita. Näin voidaan myös tavoittaa erilaisia kohderyhmiä. (Oinas 2016,23.) Kotiin vetäytyneiden henkilöiden kanssa toimiessa sähköiset viestintävälineet voivat toimia vuorovaikutuksen välineenä, jos konkreettinen tapaaminen tuntuu henkilöstä liian vaikealta. Kohderyhmän tavoittamisessa on tärkeää huomioida tarpeet siitä, millainen kanssakäyminen olisi kyseiselle kohderyhmälle sopivin ja helpoin.

2.4 Oppimismotivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan psyykkistä tilaa, joka luo, ohjaa ja ylläpitää henkilön toimintaa. Motivaatio vaikuttaa vireystilaan, johon yksilö keskittää toimintaan kuluvan energian sekä mielenkiinnon suuntautumiseen. Sillä on myös merkitystä toimeen ryhtymisen näkökulmasta ja kuinka intensiivisesti henkilö toimii. Ihmisen oletetaan olevan motivoitunut silloin, kun hän on asettanut itselleen päämäärän ja tavoitteet, joiden mukaan hän toimii. (Närkki 2017, 6.)

Motivaation voi jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Ulkoinen motivaatio tarkoittaa oppimista, esimerkiksi palkinnon tai sosiaalisen hyväksynnän saaminen. Sisäistä motivaatiota tarkoittaa, esimerkiksi jos opiskelija kokee opittavan aiheen mielenkiintoiseksi. Sisäiselle oppimiselle ovat tyypillistä uteliaisuus, peräänantamattomuus ja halu uusien sekä vaikeiden tehtävien oppimiseen. Sisäinen motivaatio on oppimisen kannalta parempi kuin ulkoinen. Sisäisesti motivoitunut opiskelija saa usein korkeampia arvosanoja, osaa hahmottaa omaa oppimiskykyään paremmin, kokee vähemmän kouluahdistusta, ei kiinnitä niin paljon huomiota ulkoisiin motivaatiotekijöihin, ja opettajat ovat arvioineet heidän motivaation oppimiseen paremmaksi. Myönteiset kokemukset auttavat oppilaan koulutusuraa. Oppilaan motivaatio linkittyy myös tieto- ja viestintäteknologian käytön halukkuuteen. (Kuuskorpi 2015,106-108.) Virtuaalisessa koulutuksessa ja toiminnassa henkilöiden motivaatio voi olla enemmän sisäistä motivaatiota, sillä osallistumisen taustalla on osallistujan oma kiinnostus oppia tietystä aiheesta lisää.

Motivoituneelle opiskelijalle on mahdollista nauttia opiskelusta. Jokainen on kuitenkin vastuussa oman opiskelumotivaationsa ylläpitämisestä. Motivaatiota pystyy siis säätelemään itse. Pintrichin motivaation integratiivisen mallin mukaan opiskelijat jotka osaavat säädellä oppimistaan ovat sisäisesti motivoituneita ja kiinnostuneita oppimistaan asioista, uskovat omiin oppimiskykyihin, hallitsevat keskittymistään, pystyvät säätelemään tunteitaan, jotta motivaatio ei heikkenisi, osaavat hyödyntää metakognitiivisia tietoja sekä taitoja ja tekevät kognitiivisia suunnitelmia. Kyseisen mallin mukaan opiskelijan uskomukset kontrollista ja odotukset menestymisestä vaikuttavat muun muassa hänen itsesäätelyynsä ja suunnittelutaitoihinsa. Opiskelija saavuttaa parempia oppimistuloksia, kun hän luottaa ja uskoo

omiin mahdollisuuksiin hallita omaa toimintaa ja vaikuttamista ympäristössä. Myös vapaaehtoisesti opiskelupaikassa olevan henkilön motivaation oletetaan olevan korkeampi, koska he ovat itse saaneet valita paikan, esimerkiksi korkeakouluopiskelijat. (Närkki 2017, 10-11.) Netin välityksellä opiskeleminen voi olla sosiaalisesti kotiin vetäytyneillä henkilöillä helpompi opiskelumuoto, koska he voivat esimerkiksi toimia anonyymisti, jolloin vanhat ja ehkä huonot oppimiskokemukset eivät välttämättä vaikuta niin paljon taustalla. Heille toiminta on myös vapaaehtoista, ja he päättävät itse osallistuvatko opiskeluun, joten heidän sisäinen motivaationsa voi olla korkeampi.

Jos opiskelija ei luota itseensä, vaikeat tehtävät saattavat tuntua todella raskailta, jolloin opiskelu voi olla pinnallista sekä oppimistulokset heikkoja. Heikkoon opiskelumotivaatioon voivat olla syinä esimerkiksi huonot aikaisemmat opiskelukokemukset, muut mielenkiintoiset asiat, jotka vievät aikaa opiskelulta, tai itselle väärä opiskelutapa. Henkilö saattaa asettaa itselleen liian suuret tavoitteet, joita hänen on vaikea saavuttaa, jolloin hän kokee jatkuvasti pettymyksiä, jolloin oppimisen ilo haihtuu ja itsetunto voi kärsiä. Välillä mielenkiintoiset harrastukset vievät niin paljon aikaa, että energia ei riitä kaikkeen tekemiseen, ja opiskelu saattaa jäädä toissijaiseksi. (Närkki 2017, 10.) Virtuaalista koulutusta tai toimintaa suunniteltaessa kyselyyn osallistujat voivat olla vaikuttamassa toiminnan keston ja määrään. Näin he saisivat toiminnasta juuri sellaista, mikä palvelisi heidän tarpeitaan.

3 KOTIIN VETÄYTYMINEN

3.1 Yksinäisyys ja sosiaalinen vetäytyminen

Yksinäisyys on yksi yhteiskunnalliseen muutokseen liittyvistä sosiaalista patologioista. Koettu subjektiivinen yksinäisyys tarkoittaa silloin yksilön tunneperustaista, toteutumaton tarvetta hakeutua muiden ihmisten seuraan. Sen keskiössä on ihmisten luoma sosioemotionaalinen maailma, jossa ihmisen kokema terveys ja hyvinvointi liittyvät vahvasti ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa syntyvään ”emotionaaliseen energiaan”. Objektiivinen yksinäisyys eli sosiaalinen eristyneisyys on sen sijaan yhteyksissä sosiaalisten suhteiden määrään. Sosiaalista eristyneisyyttä tutkittaessa arvioidaan vuorovaikutuksen määrää esimerkiksi sukulaisten, ystävien ja naapureiden kanssa tai osallistumista erilaisiin joukkotapahtumiin, työ- ja opiskelupaikan järjestämiin tilaisuuksiin tai yhdistystoimintaan. (Saari 2016, 33.) Kotiin vetäytymiseen voi liittyä sekä subjektiivista että objektiivista yksinäisyyttä. Henkilöllä voi olla tarve hakeutua muiden ihmisten seuraan, mutta esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelko rajoittaa tätä. Sosiaalinen eristyneisyys taas voi tulla esille sosiaalisten suhteiden määrän vähydessä, mikä on voinut johtaa kotiin vetäytymiseen.

Kellokumpu (2017, 2) selittää sosiaalisella vetäytymisellä tarkoitettavan tilaa, jossa nuori on opiskelun ja työn ulkopuolella. Yksinäisyys voi olla tässä enemmän tai vähemmän merkittävässä osassa. Sosiaalinen vetäytyminen asettuu vastakohtaksi sosiaaliselle kiinnittymiselle, joka liittyy yhteiskunnalliseen osallisuuteen opiskelun ja työn muodossa tai nuoren erilaisiin vertais- ja läheissuhteisiin.

Yksinäisyydellä ja siihen liittyvällä masentuneisuudella on merkittäviä vaikutuksia syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten sosiaaliseen hyvinvointiin, kehitykseen sekä muihin elämän osa-alueisiin. Yksinäisyys linkittyy vuorovaikutusosaamiseen sosiaalisten tarpeiden tyydyttämisen ja vuorovaikutussuhteiden kautta. Yksinäisyyden vastapainona on ihmisen luonnollinen motivaatio ihmissuhteiden muodostamiseen, jotka johtavat omalta osaltaan sosiaalisen identiteetin vahvistumiseen ja muodostumiseen. Mikäli ihminen ei koe sopeutumisen tunnetta ympäröivään sosiaaliseen maailmaan, voi yksilö tuntea itsensä eristäytyneeksi. (Linna & Rantala 2014, 46-47.)

Saaren (2016, 262-263.) mukaan yksinäisyyden myönteisenä vastakohtana voidaan pitää osallisuutta yhteisössä. Osallisuus nähdään tärkeänä onnellisuutta lisäävänä tekijänä ja sitä kuvataan yksilön oman toiminnan sekä yksilön ja yhteisön välisten suhteiden kautta. Luontevin tapa toimia yksinäisyyttä vastaan on pyrkiä liittämään ihmisiä yhteisöihin. Yksinäisyyttä ehkäisevä toiminta voi olla niin lyhyt- kuin pitkäaikaista ja se voi merkitä palvelun tarjoamista tai yksilön oman toimijuuden korostamista.

Osallisuus yhteisössä, tässä tapauksessa virtuaaliyhteisössä, voisi edesauttaa yksinäisyyden vähentämistä sekä lisätä ja vahvistaa kotiin vetäytyneiden henkilöiden sosiaalisen identiteetin muodostumista. Virtuaalinen koulutus ja toiminta toisi myös esille yksilön omaa toimijuutta, sillä ollakseen mukana virtuaalisessa koulutuksessa ja toiminnassa, ovat henkilön omat mielenkiinnon kohteet sekä kiinnostus oppia suuressa roolissa.

3.2 Osallisuus ja osattomuus

Osallisuus ja osallistuminen tarkoittavat osallisuuden kulttuurin yhteydessä merkittävällä tavalla erilaisia asioita. Osallistuminen tarkoittaa mukana olemista tilanteessa, jonka ovat järjestäneet toiset ihmiset ja johon ei itse välttämättä ole vaikuttanut. Osallisuus sen sijaan tarkoittaa sitä, että on kiinnostunut vaikuttamaan asioiden etenemiseen, on sitoutunut toimintaan ja on valmis ottamaan myös vastuuta seurauksista. Osallisuus ja jakaminen ovat tehneet mahdolliseksi uudenlaisten luovien yhteisöjen syntymisen. Eri toimijat ja toimijayhteisöt tarvitsevat kuitenkin tuekseen monipuolista osaamista tullakseen aktiivisiksi osallisiksi digitaalisen ajan kulttuureissa. (Sintonen 2012, 18.) Virtuaaliluokka antaisi mahdollisuuden osallistumiseen, mutta myös osallisuuden kokemuksiin. Kohderyhmällä on mahdollisuus paitsi osallistua itse virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan, mutta olla myös osallisena suunnittelussa, jolloin heillä on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan ja kehittämisideoitaan esille. Halutessaan kohderyhmän henkilöillä on mahdollisuus toimia myös itse jonkin virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan ryhmän vetäjänä.

Vajaus jollakin osallistumisen ulottuvuudella voi johtaa osallisuuden vähentymiseen sekä syrjäytymisriskin kasvuun. Syrjäytyminen tarkoittaa yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä, johon usein liittyy taloudellista, terveydellistä tai sosiaalista eriarvoisuutta ja osattomuutta. Heikoksi koettu elämänlaatu voi lisätä osattomuuden kokemuksia. Osallisuuden edistämässä on tärkeää huomioida se monitasoisesti niin käytännöissä ja kulttuurissa kuin myös rakenteissa ja strategiatasolla. Yhteiskunnan palveluilla, kuten sosiaali- ja terveystalveilla sekä työllisyyspalveluilla on merkittävä rooli osallisuuden edistämässä, mutta myös muut toimijat kuten esimerkiksi järjestöt, harrastusseurat ja yhdistykset ovat tärkeitä osallisuuden vahvistamisessa. (Thl 2017.) Myös kotiin vetäytyneillä henkilöillä osallisuuden kokemukset voivat jäädä vähäiseksi. Sosiaaliset tilanteet ja vuorovaikutus muiden kanssa voidaan kokea haastaviksi, jolloin myös osallistuminen ja osallisena oleminen joissakin asioissa voivat tuntua henkilöstä mahdottomalta ajatukselta. Osattomuuden kokemukset voivat lisätä yksinäisyyden tunnetta ja siksi olisikin tärkeää luoda puitteet, joiden avulla osallistuminen ja osallisuus tehtäisiin mahdollisimman helpoksi.

4 TOTEUTUMINEN

4.1 Aineistonhankintamenetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, jossa aineistonhankintamenetelmänä toimi Webropol-kyselytyökalulla laadittava kysely virtuaalisen koulutuksen ja muun toiminnan kiinnostuksista ja tarpeista. Kyselyn loppuun vastaaja sai halutessaan laittaa yhteystietonsa jatkohaastattelua tai toiminnan osallistumista varten. Jatkohaastattelussa henkilölle esitettiin tarkentavia kysymyksiä virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan suunnitteluun liittyen sekä selvitettiin henkilöiden internetin käyttökokemuksia ja tottumuksia.

Aineiston hankinnassa tehtiin yhteistyötä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän sosiaalisen kuntouksen tiimin kanssa. Kohderyhmän henkilöille tarjottiin mahdollisuus täyttää kyselylomake ryhmätapaamisissa tai kotikäynneillä. Kohderyhmä pääsi myös mukaan kyselylomakkeen suunnitteluun ja sen sisällön arviointiin ennen kuin se avattiin Webropol-kyselytyökaluun. Kohderyhmän kommenttien perusteella lomakkeelle lisättiin vielä lisää erilaisia koulutusaiheita.

Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa käytetään lomaketta, jossa on valmiita kysymyksiä vastausvaihtoehtojen kanssa. Siinä kysymykset esitetään kaikille haastateltaville samassa järjestyksessä ja haastateltavan tulee valita itselleen sopivin vastausvaihtoehto. Lomakehaastattelu sopii eniten sellaisiin tutkimuksiin, joissa kvantifioidaan aineistoa ja/tai käsitellään sitä tilastollisen analyysin avulla. Lomakehaastatteluun voidaan kuitenkin sisällyttää avoimia kysymyksiä, joita voidaan käsitellä laadullisesti tai määrällisesti vastaukset jälkikäteen luokittelemalla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) Tekemässämme kyselyssä käytimme strukturoitua haastattelumuotoa, johon sisällytimme myös avoimia kysymyksiä (Liite 2). Kyselyt toteutettiin sekä sähköisenä että paperisena versiona. Sähköisesti kyselyyn vastasi 9 henkilöä ja paperille 14 henkilöä. Yhteensä kyselyyn vastasi 23 henkilöä.

Aineistonhankintamenetelmä valikoitui Harjulan Settlementin toimesta ja laadimmekin kyselyn yhteistyössä Harjulan Settlementin yhteyshenkilön kanssa, jotta kysymykset olisivat sellaisia, jotka helpottavat heitä toiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä jatkossa. Webropol-kyselytyökalun avulla on myös helppo tarkastella kyselyn tuloksia, sillä se antaa tuloksista automaattiset raportit, joiden avulla johtopäätösten tekeminen helpottuu. Kysely avattiin Webropoliin toukokuussa 2018 ja kyselyn vastaamiseen annettiin aikaa toukokuun loppuun asti.

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltaville esitetään samat tai melkein samat kysymykset samassa järjestyksessä. Puolistrukturoitu haastattelu soveltuu tilanteisiin, jossa

päätetään, että halutaan tietoa vain tietyistä asioista eikä haastateltaville siksi haluta tai ole tarpeellista antaa suuria vapauksia haastattelutilanteessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) Jatko-haastatteluissa halusimme tarkentaa kysymyksiämme virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan kiinnostuksista ja siksi puolistrukturoitu haastattelu soveltui hyvin siihen.

Tiedonhaussa hyödynsimme virtuaalisuuteen, osallisuuteen ja osattomuuteen, yksinäisyyteen, sosiaaliseen vetäytymiseen sekä oppimismotivaatioon liittyvää tutkimustietoa. Tiedonhakua vaikeutti hieman se, että aiheeseen liittyvää teoretietoa oli melko vähäisesti ja osa lähteistä oli vanhentuneita. Tähän vaikutti varmasti myös se, ettei virtuaalisuuden hyödyntämisestä eri kohderyhmille ole tehty vielä paljoakaan tutkimuksia.

4.2 Eettisyys ja luotettavuus

Etiikalla tarkoitetaan oikean ja väärän pohtimista. Ammatillisessa toiminnassa tarkastellaan eettisiä ongelmia. Kykyä tunnistaa eettinen jännite tai epäselvyys jokapäiväisessä elämässä kutsutaan eettiseksi herkkyydeksi. Eettisyyteen kuuluu toisen ihmisen edun huomioiminen, heidän erityispiirteiden, tarpeiden sekä oikeuksien tunnistaminen. Ammatillisessa kohtaamisessa omien velvollisuuksien tunnistaminen kuuluu myös hyvään eettisyyteen. (Juujärvi 2007, 13, 79.) Eettisyys ja luotettavuus otettiin tutkimuksessa huomioon prosessin alkuvaiheesta asti. Pyrimme huomioimaan vastaajia muun muassa kysymysten asettelussa, jotta ne olisivat tarpeeksi selkeitä valitulle kohderyhmälle.

Kyselyn vastaajien nimiä ei tuotu esille missään vaiheessa ja tuloksia käsiteltiin anonymisti ja yleisesti. Tämä madalsi myös vastaajien kynnystä vastata kyselyyn, sillä heidän ei tarvinnut kertoa nimeään tai yhteystietojaan elleivät itse sitä halunneet. Myöskään jatko-haastateltavien henkilöiden nimiä tai yhteystietoja ei tuotu tutkimuksessa esille. Kyselyyn vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista.

Kyselyyn vastanneet henkilöt olivat sosiaalisen kuntoutuksen piirin asiakkaita, joten heidän työntekijänsä lähettivät kyselyt heille. Emme joutuneet olemaan heihin itse yhteydessä, muuten kuin puhelinhaastatteluissa. Tämä edisti anonymiyyttä kyselyssä, koska emme voineet yhdistää vastaajia mitenkään.

Arvojen merkitys ammattietiikassa on merkittävässä roolissa ja eettiset ohjeet nojautuvat arvoihin. Yksilöt määrittelevät myös itse arvojaan. Arvot ohjaavat toimintaa ja ne ovat tavoiteltavia päämääriä. (Juujärvi ym. 2007, 27-28.) Me pidimme tärkeinä arvoina esimerkiksi luotettavuutta, tiedon selkeää välittämistä ja kunnioitusta.

Luotettavuutta korosti työssämme se, että pyrimme ilmaisemaan kyselyyn vastanneiden mielipiteet mahdollisimman samanlaisina kuin he olivat ne ilmaisseet. Tutkimuskysymysten avulla saimme toimeksiantajalle tietoa niistä asioista, joita he halusivatkin saada selville sosiaalisesti vetäytyneiltä henkilöiltä. Heikkilän (2014,1) mukaan tutkimuksesta tekee luotettavan riittävän suuri ja edustava otos, iso vastausprosentti ja se, että kysymykset mittaavat oikeita asioita tutkimusongelman kannalta.

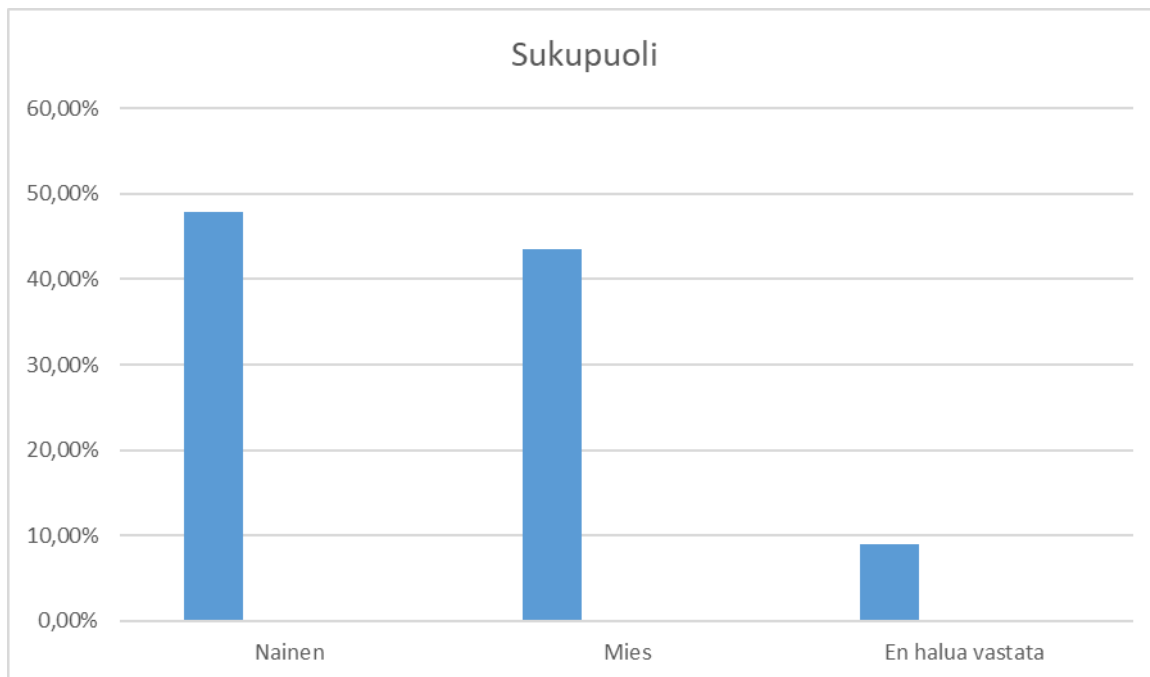

5 TULOKSET

5.1 Kyselyn vastaukset

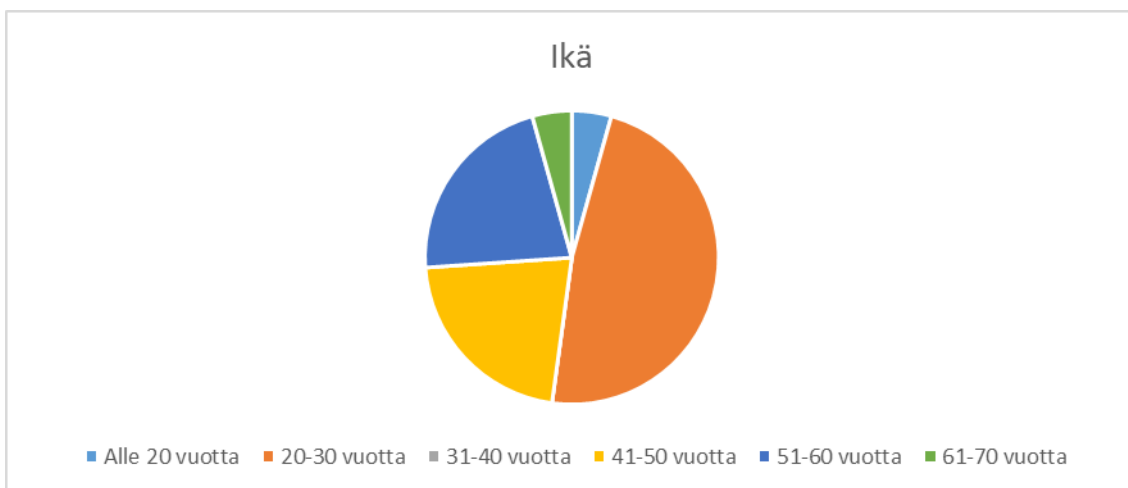
5.1.1 Sukupuoli, ikä ja koulutus

Kyselyyn vastasi 11 naista ja 10 miestä (kuvio 1). 2 henkilöä ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

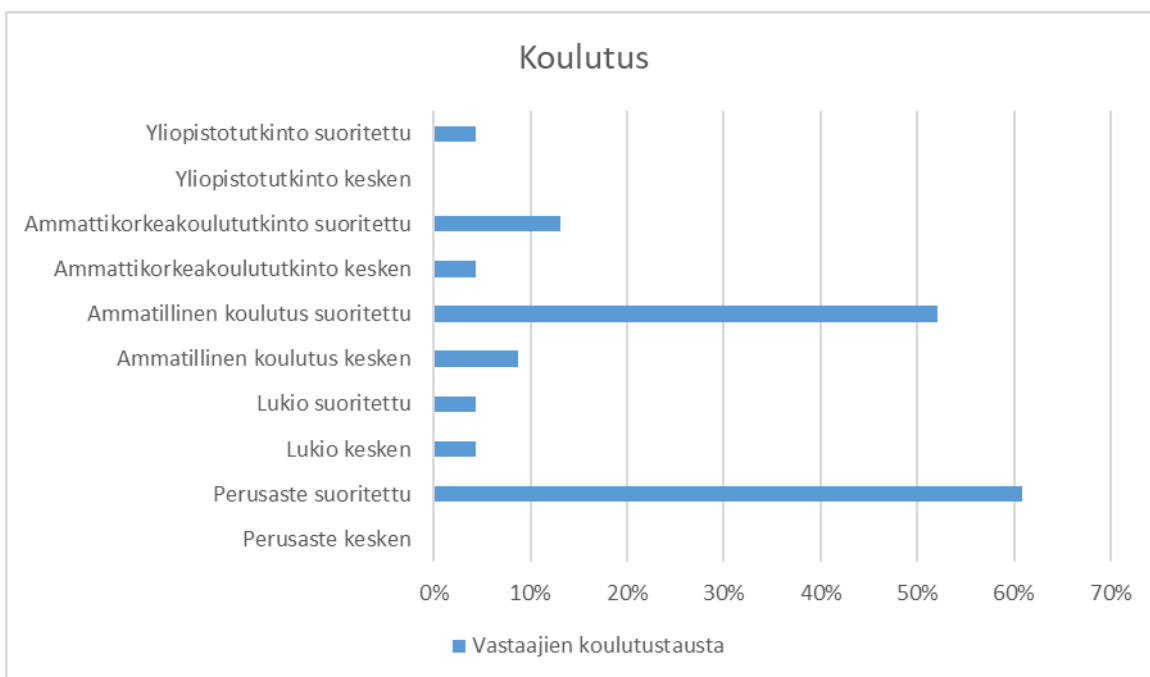
KUVIO 1. Vastaajien sukupuolijakauma

Vastaajista yksi henkilö vastasi ikänsä olevan alle 20-vuotta (kuvio 2). 11 henkilöä vastasi iäkseen 20-30-vuotta. Yhtään henkilöä ei kuitenkaan vastannut kuuluvansa 31-40-vuotiaiden ikäryhmään. 41-50-vuotiaita kyselyyn vastaajia oli viisi. 51-60-vuotiaita oli viisi ja 61-70-vuotiaita henkilöitä viisi. Vastaajista yksi henkilö vastasi kuuluvansa 61-70-vuotiaiden ikäryhmään. Kyselyyn vastasi siis hyvin monen ikäisiä henkilöitä, joka puolestaan mahdollisti sen, että toiveita virtuaaliselle koulutukselle ja toiminnalle saatiin monipuolisesti eri ikäluokista.

KUVIO 2. Vastaajien ikä

Koulutustaustaan vastaajat vastasivat seuraavasti: 61% oli suorittanut perusasteen, 4%:lla oli lukio kesken, 4% oli suorittanut lukion, 9%:lla oli ammatillinen koulutus kesken, 52% oli suorittanut ammatillisen koulutuksen, 4%:lla oli ammattikorkeakoulututkinto kesken, 13% oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopiston oli suorittanut 4% (kuvio 3).

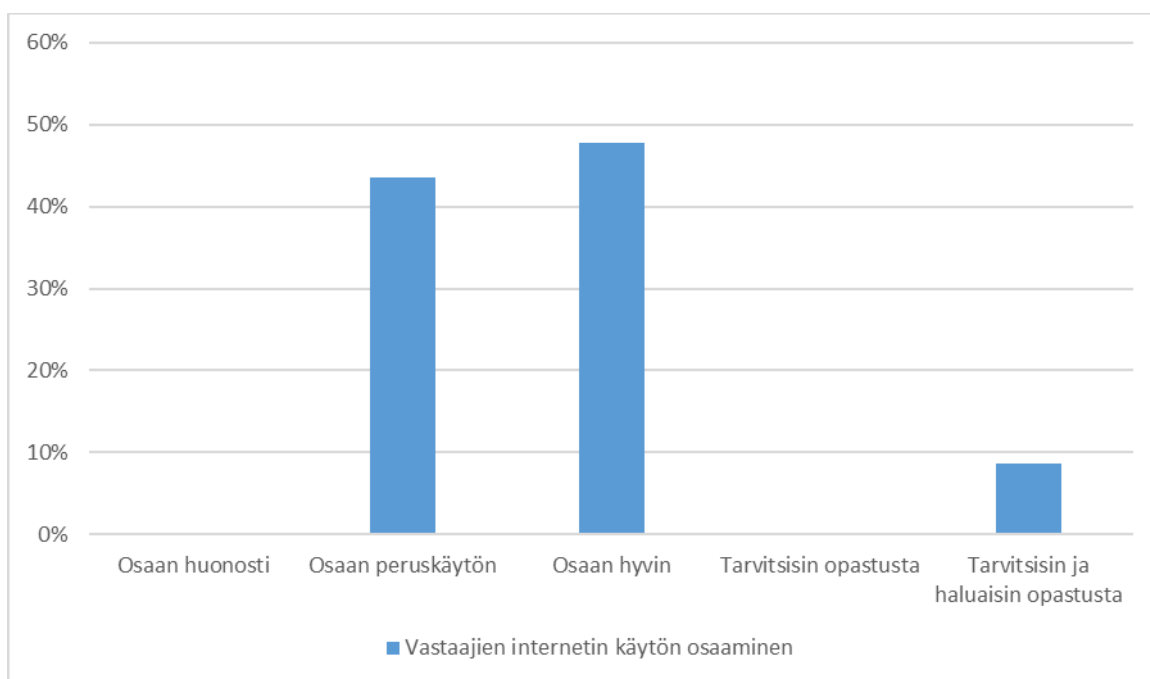

KUVIO 3. Vastaajien koulutustausta

5.1.2 Internetin käytön osaaminen

Internetin käytön osaamisessa 43% vastaajista valitsi vaihtoehdon osaan peruskäytön, 48% koki osaavansa hyvin ja 9% tarvitsee ja haluaisi opastusta internetin käyttöön (kuvio 4).

Kyselyn viides kysymys, johon vastasi seitsemän henkilöä, oli avoin kysymys ja siinä selvitettiin, mitä haluttaisiin oppia lisää internetin käytöstä. Tähän ehdotuksiksi tuli tietoturva, muiden laitteiden esim. kameran kuvien, videoiden langaton ja langallinen liittäminen verkkoon, taulukkolaskenta, haku eri paikoista, some, musiikin lataamisen youtubeen sekä hakusanojen etsimiseen linkkejä. Yksi henkilö vastasi, että kaikki kiinnostaa.

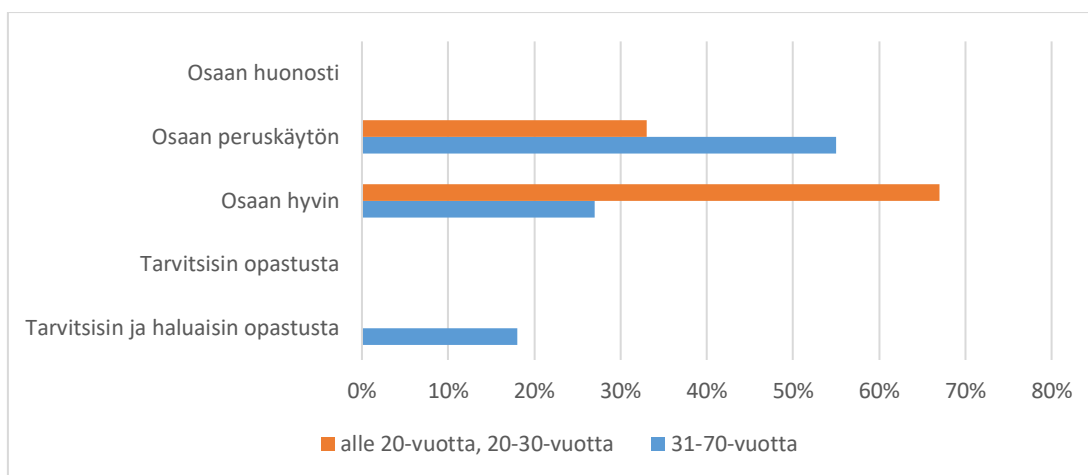

KUVIO 4. Vastaajien internetin käytön osaaminen

Verrattaessa vastaajien ikää (kuvio 4 ja 5) internetin käytön osaamiseen saatiin tulokseksi, että alle 20-vuotiaiden ja 20-30-vuotiaiden ikäryhmässä internetin käyttö osataan ilman ongelmia. 33 % vastasi osaavansa peruskäytön ja 67% vastasi osaavansa hyvin. Kukaan tämän ikäryhmän vastaajista ei kokenut tarvitsevänsä opastusta. Ikäryhmissä 31-vuotiaista 70-vuotiaiden ikäryhmään asti internetin peruskäyttö osattiin, mutta 18 % kaipaasi myös opastusta internetin käyttöön. 55 % tästä ikäryhmästä osaa internetin peruskäytön ja 27% osaa käyttää internetiä hyvin. Yhtään vastaajaa tästä ikäryhmästä ei kokenut osaavansa huonosti.

Tilastokeskuksen (2017) mukaan 16-89-vuotiaista suomalaisista 88% käytti internetiä vuonna 2017. Alle 55-vuotiaiden ikäryhmässä kaikki käyttivät nettiä, 65-74-vuotiaista nettiä käytti 75% ja 75-89-vuotiaista 37%.

Vanhempaan ikäryhmään kuuluvat henkilöt eivät siis välttämättä käytä kovinkaan paljon internetiä, jolloin myös tarve sen käytön opastukseen kasvaa. Myös kyselyssä tuli ilmi, että nuoremmissa ikäryhmissä internetin käyttöön ei liittynyt ongelmia, kun taas vanhemmissa ikäryhmissä kaivattiin sen käyttöön hieman opastusta.

KUVIO 5. Alle 20-vuotiaiden, 20-30-vuotiaiden ja 31-70-vuotiaiden netin käytön osaaminen

5.1.3 Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan toiveet ja kiinnostukset

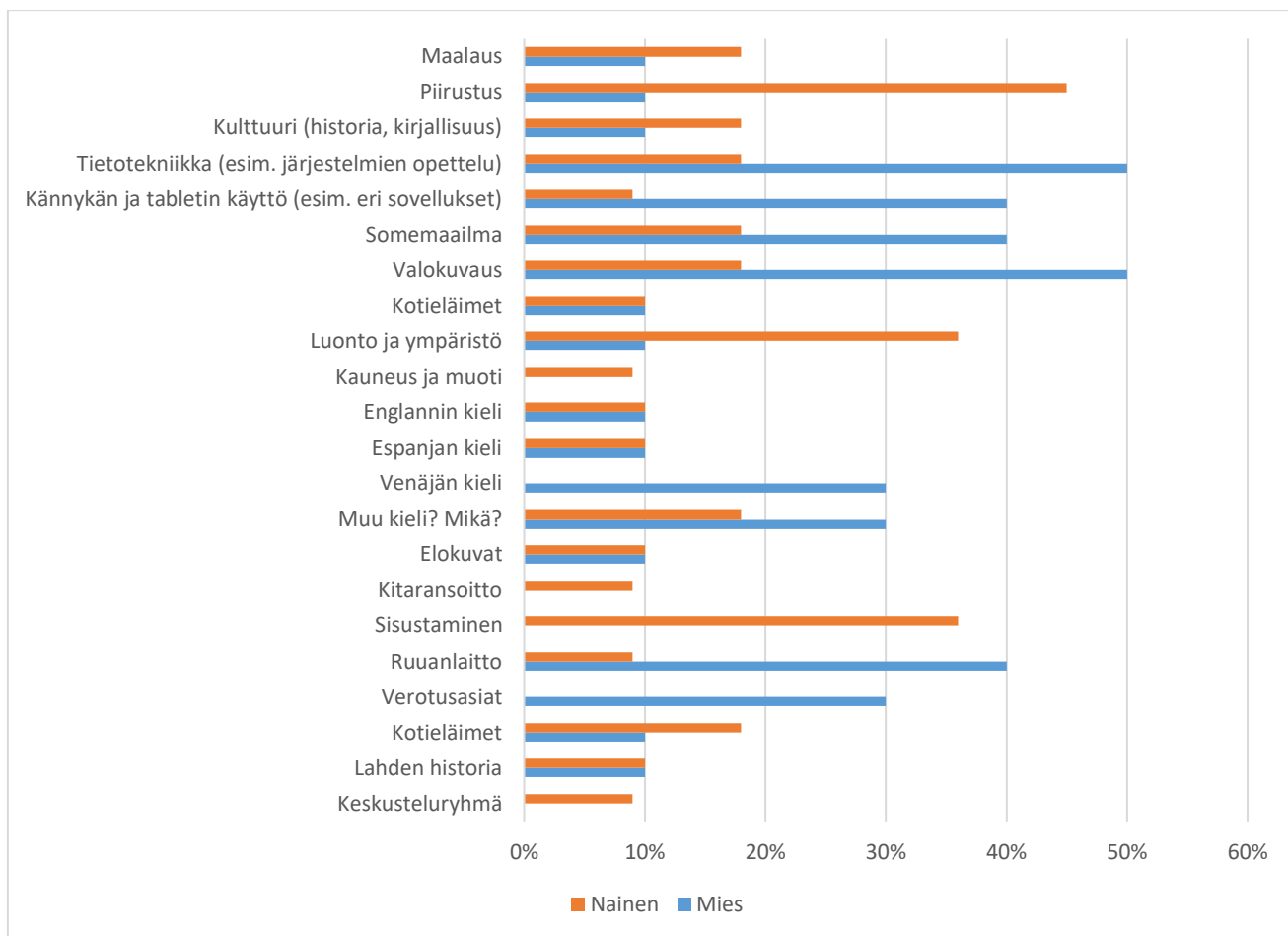
Kuudennessa kysymyksessä selvitettiin, millaiseen virtuaaliseen toimintaan tai koulutukseen kyselyn vastaaja haluaisi osallistua kotona oman läppärin tai tietokoneen välityksellä ja onko jokin asia tai toiminta, mikä erityisesti kiinnostaisi. Avoimeen tekstikenttään vastasi seitsemän, joista kuusi oli kielitoiveita. Näitä olivat: japani (kolme vastaajaa toivoi), ranska, saksa (kaksi vastaajaa toivoi), korea, latina ja italia. Keskusteluryhmäksi yksi haluaisi vertaistukiryhmänä kipuryhmän.

Muuta virtuaalitoimintaa kysyttäessä viisi henkilöä vastasivat. He toivoivat kalastusta, pelejä ja virtuaalilasien kokeilua. Kaksi vastasi, etteivät ole kiinnostuneita muusta toiminnasta.

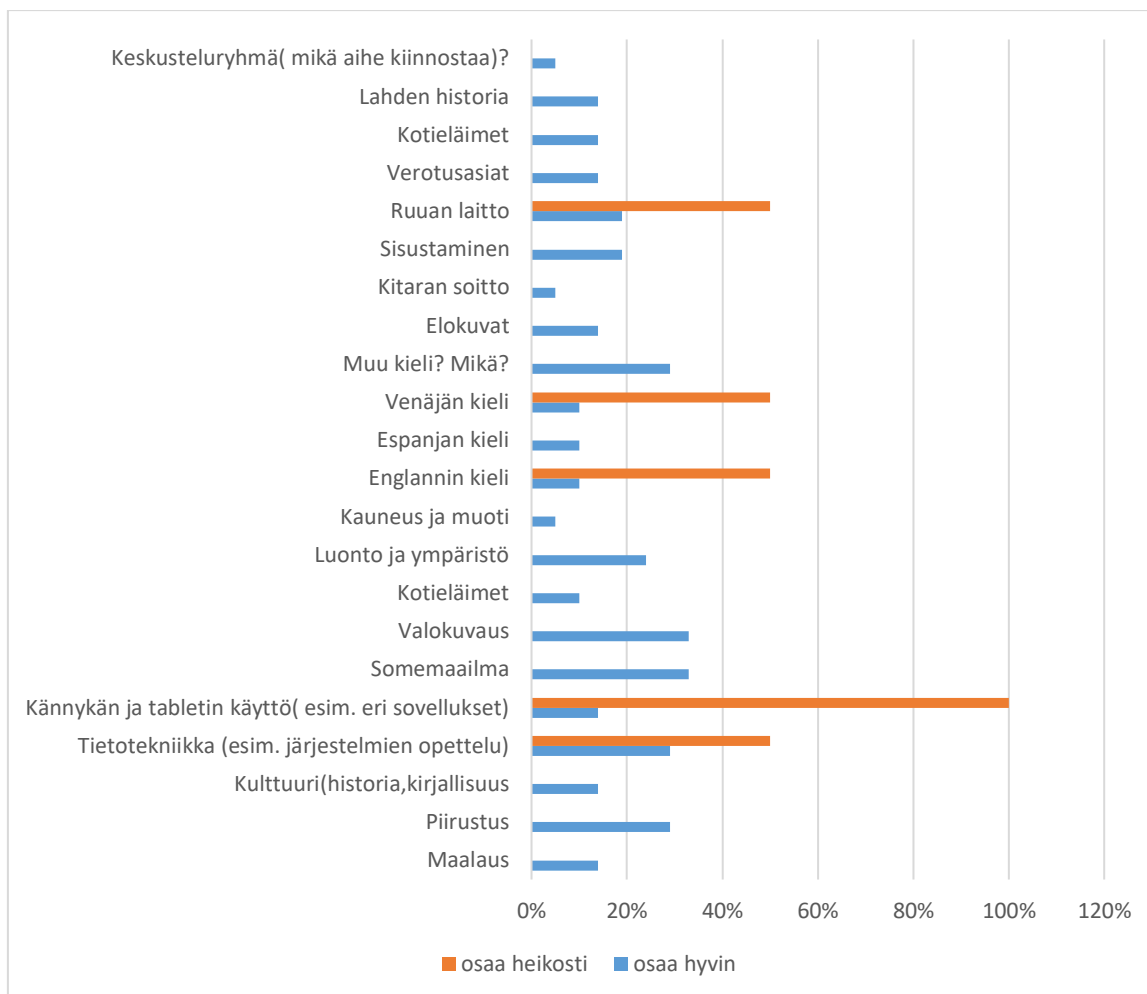
KUVIO 6. Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan toiveita

Vertasimme millainen virtuaalinen koulutus ja toiminta kiinnostaisi etenkin miehiä ja mikä naisia (kuviot 6 ja 7). Miehillä eniten kannatusta saivat tietotekniikkaan ja valokuvaukseen liittyvä koulutus ja toiminta, kun taas naisilla eniten kannatusta saivat piirustukseen, luontoon ja ympäristöön liittyvä koulutus ja toiminta.

KUVIO 7. Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan toiveita sukupuolen mukaan

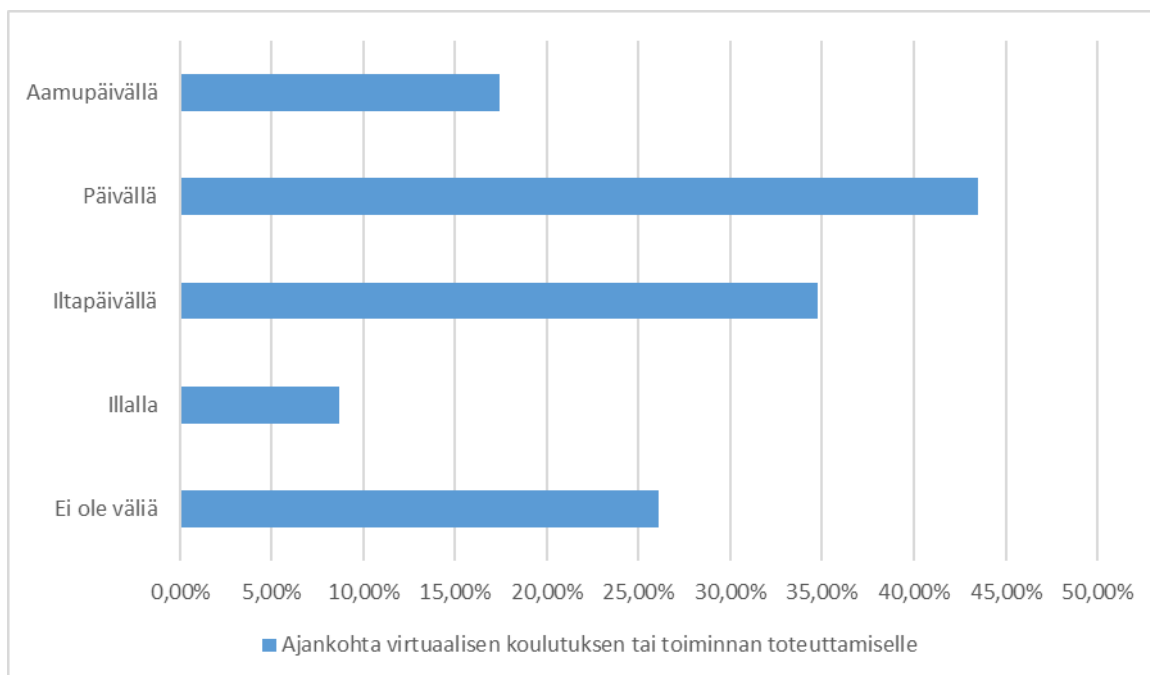
Vertailimme myös henkilöitä, jotka osaavat käyttää mielestään internetiä hyvin ja heitä, jotka kokivat osaavansa heikosti (kuvio 8). Heikosti osaavilla tarkoitimme tässä yhteydessä vastaajia, jotka kaipaisivat ja tarvitsisivat apua internetin käyttöön. Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan aiheista huomasimme, että henkilöt, jotka osasivat internetin käytön heikosti, olivat kiinnostuneita tietotekniikan kurssista ja kännykän ja tabletin käytöstä. Internetin käytön heikko osaaminen ei siis kuitenkaan vähentänyt kiinnostusta oppia enemmän siihen liittyvistä aiheista.

KUVIO 8. Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan toiveita internetin käytön osaamisen mukaan

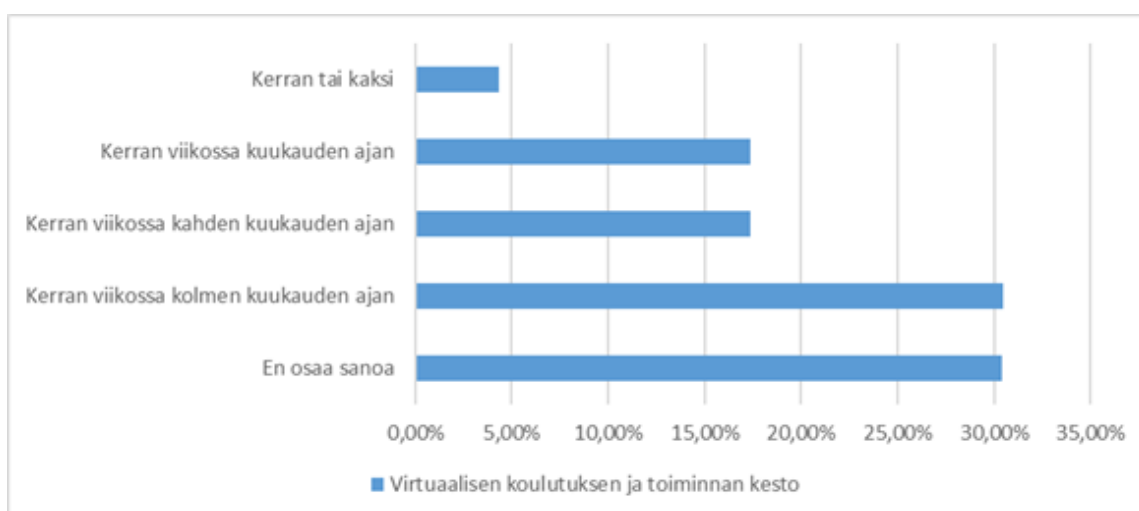
5.1.4 Ajankohta, kesto ja tiedonsaanti

Kysymykseen, mihin aikaan vuorokaudesta haluaisit osallistua, eniten kannatusta sai päivällä, joka oli 43% (kuviokuva 9). Aamupäivää toivoi 17%, iltapäivää 35%, iltana 9% ja 26%:lla vastaajista ei ollut väliä mihin aikaan virtuaalikoulutusta järjestettäisiin.

KUVIO 9. Vuorokauden aika virtuaaliselle koulutukselle tai toiminnalle

Selvitimme myös, kuinka usein vastaajat haluaisivat osallistua virtuaaliseen koulutukseen tai toimintaan (kuvio 10). 4% vastasi kerran tai kaksi, 17% vastasi kerran viikossa kuukauden ajan, 17% toivoi kerran viikossa kahden kuukauden ajan. Vastaajista 31% vastasi kerran viikossa kolmen kuukauden ajan ja 31% ei osannut sanoa. Koulutus ja toiminta saisi siis olla enemmän pidempiaikaista. Tämä voisi myös edesauttaa virtuaalisen yhteisöllisyyden ja osallisuuden syntymistä toiminnan kestäessä useamman kuukauden ajan, jolloin ryhmän jäseniin tutustumiseen olisi enemmän aikaa. Se voisi mahdollisesti toimia myös yksinäisyyden vähentäjänä.

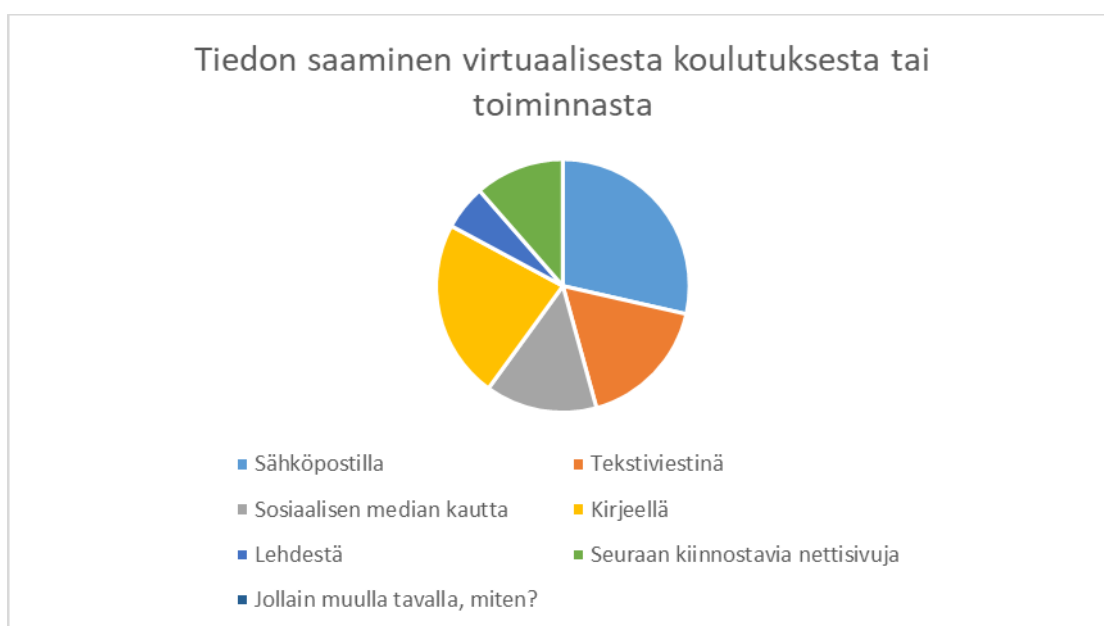

KUVIO 10. Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan kesto

Seuraavaksi selvitettiin, millaisten viestintävälineiden kautta haluttaisiin saada tietoa erilaisista virtuaalisista koulutus- tai toimintamahdollisuuksista (kuvio 11). 43% vastasi sähköpostilla, 26% tekstiviestinä, 22% sosiaalisen median kautta, 35% kirjeellä, 9% lehdestä ja 17% kiinnostavia nettisivuja seuraamalla. Vapaaseen tekstikenttään ei tullut vastauksia.

Sähköposti on yleisin internetin viestintätavoista ja vuonna 2017 sitä oli käyttänyt 83% suomalaisista eli melkein kaikki internetiä käyttävät, myös kaikista nuorimmassa ikäryhmässä (Tilastokeskus 2017). Sähköpostin käytön yleisyyden vuoksi, se voisi olla paras viestintäväline myös virtuaalisista koulutus- ja toimintamahdollisuuksista ilmoittamiseen. Sähköpostin käyttö on myös yleistä kaikissa ikäryhmissä, mikä ottaisi huomioon kyselyyn vastanneiden vaihtelevat iät.

KUVIO 11. Tiedonsaanti virtuaalisesta koulutuksesta tai toiminnasta

5.1.5 Kiinnostukset ja tarpeet virtuaaliselle koulutukselle ja toiminnalle

Kysyimme avoimella kysymyksellä, mikä aiheuttaa vastaajille tarpeen tai kiinnostuksen virtuaaliselle koulutukselle tai toiminnalle. Seuraavaksi muutamia kyselyyn osallistujien vastauksia kysymykseen:

“Tietokone”

“Videoiden teko omiin sävellyksiin. Still- kuvien ja niiden käsittelyn avulla.”

“Tarjottiin mahdollisuutta tämän kyselyn kautta.”

“Virtuaalinen toiminta kuulostaa kätevältä.”

“Helppoa kotona”

“Jos sitä on saatavilla”

“ei osaa”

“Käytännöllisempi opetusmuoto.”

“Käytän konetta päivittäin, joten ei ole ongelma koittaa tätä.”

“Koen oloni epämukavaksi muiden ihmisten läsnäollessa.”

“Sinne on helpompi mennä.”

Lopuissa viidessä vastauksessa kiinnostus tai tarve virtuaaliselle koulutukselle tai toiminnalle oli oppiminen. Avoimissa vastauksissa tulee esille ennen kaikkea virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan helppous. Osallistuminen tietokoneen välityksellä koetaan käytännölliseksi sekä madaltaa myös kynnystä mennä mukaan ryhmään, jos kokee sen muuten fyysisesti epämiellyttäväksi. Kiinnostus oppia kertoo osaltaan myös siitä, että vastaajilla olisi aitoa motivaatiota olla mukana virtuaalisessa koulutuksessa ja toiminnassa, johon vaikuttaa tietenkin myös oma mielenkiinto jotakin tiettyä aihetta kohtaan.

Myös Kuuskorven (2015, 106.) mukaan motivaatio on suuressa roolissa oppimisessa, niiden saavutuksissa ja sopeutumisessa kouluympäristön tavoitteisiin. Motivaatioon vaikuttavat oppijan sisäiset tekijät, kuten millaiseksi hän kokee itsensä oppijana. Henkilön ulkoiset tekijät, esimerkiksi arvosanat, voivat myös vaikuttaa motivaatioon. Oppimistilanne voi tukea näitä molempia tekijöitä ja siten lisätä halukkuutta oppia.

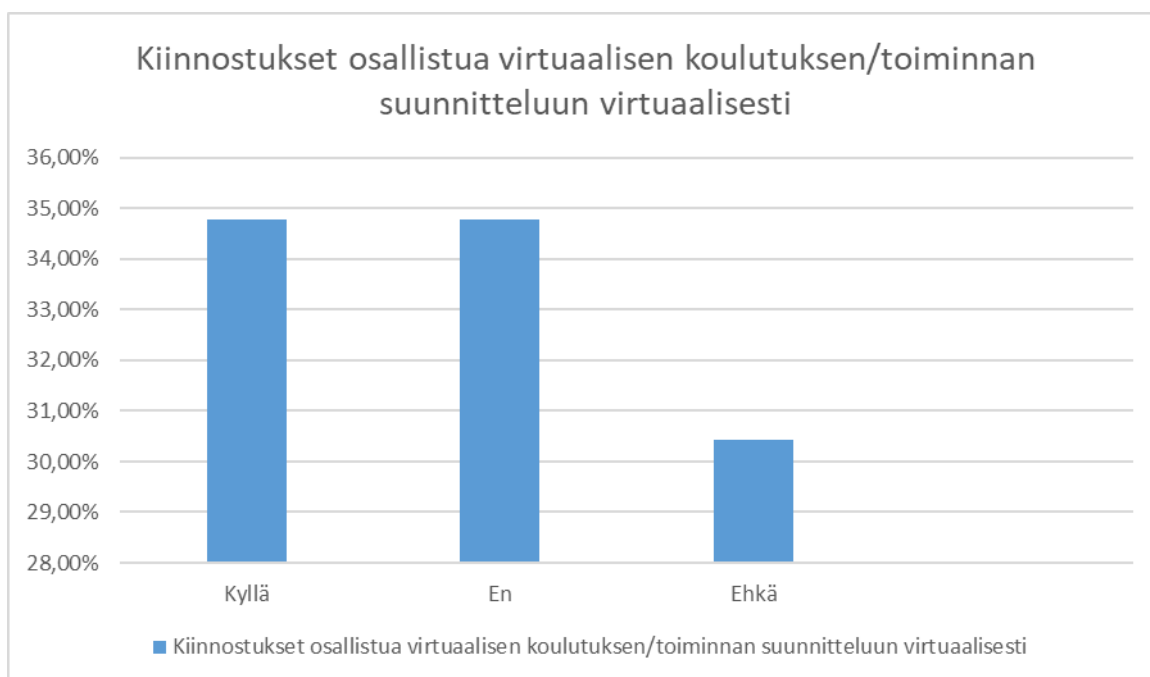
Vastaajista 35% oli kiinnostunut osallistumaan virtuaalisesti koulutuksen/toiminnan suunnitteluun (kuvio 12). 30 % vastaajista olisi ehkä kiinnostunut, kun taas 35% ei ollut kiinnostunut.

Kyselyn kohtaan, mitä asiaa erityisesti haluaisit olla suunnittelemassa, saatiin seitsemän vastausta. Vastauksia olivat: kertojen määrää, koko “paketti” kiinnostaa, toimintaa/ohjelmaa, tietotekniikkaa ja kolme vastasi etteivät he tahdo suunnitella.

Kyselyn vastaajilla olisi siis kiinnostusta olla mukana koulutuksen ja toiminnan lisäksi myös suunnittelussa, mikä osaltaan voi vahvistaa heidän osallisuuden kokemuksiaan. Osallisuus on kuulumista kokonaisuuteen, jossa pystytään liittymään erilaisiin elämän merkityksellisyyttä lisääviin vuorovaikutussuhteisiin sekä hyvinvoinnin lähteisiin. Osallisuus on myös vaikuttamista toimintoihin, mahdollisuuksiin, palveluihin sekä oman elämän kulkuun (Isola, Kaartinen & Leemann 2017, 5.) Se, että henkilö pääsee vaikuttamaan itseään kiinnostavan koulutuksen ja toiminnan suunnitteluun voi lisätä henkilön tuntemusta

kokonaisuuteen liittymisestä. Kokemus tästä voi myös vahvistaa henkilön voimavaroja sekä osallisuuden tuntemuksia.

Viimeisenä kysymyksenä kysyttiin, että haluaisiko vastaaja itse ohjata virtuaaliryhmää ja jos haluaisi niin millaista ryhmää ja miltä aihealueelta. Tähän vastauksia tuli 10, joista seitsemän vastasi, että ei halua. Yksi vastaaja kertoi olevansa kiinnostunut opastamaan englannissa ja tietotekniikassa ja toinen someen liittyvissä asioissa. Yksi vastaaja ei osannut sanoa onko kiinnostunut.

KUVIO 12. Kiinnostukset virtuaaliseen koulutuksen/toiminnan suunnitteluun

5.2 Jatkohaastatteluiden vastaukset

Jatkohaastattelut toteutettiin 28.8.2018 puhelinhaastatteluina. Haastattelussa tarkennettiin toiveita virtuaalisesta toteutettavasta koulutuksesta tai toiminnasta sekä kysyttiin haastateltavilta heidän omista internetin käyttökokemuksistaan. Haastateltavia oli yhteensä neljä.

Ensimmäisenä haastattelussa selvitettiin haastateltavien ikä. Vastaajien iät olivat 55-, 28-, 20- ja 23-vuotta. Ammattikoulun oli suorittanut neljä henkilöä, joista yhdellä oli samalla myös ylioppilastutkinto.

Internetin käytön osaamisesta kysyttäessä, kaikki haastateltavat vastasivat osaavansa internetin peruskäytön. Seuraavaksi kysyttiin, kuinka usein haastateltavat käyttävät internetiä ja mistä asioista he ovat siellä kiinnostuneita. Kaikki haastateltavat kertoivat

käyttävänsä internettiä päivittäin. Haastateltavat olivat kiinnostuneita sosiaalisesta mediasta, uutisten lukemisesta, tiedonhausta ja harrastuksiin liittyvistä asioista. He käyttivät nettiä myös facebookin, sähköpostin ja eri palveluiden käyttöön, pelien pelaamiseen ja sarjojen katseluun.

Seuraavaksi selvitettiin, kuinka suurena vuorovaikutusvälineenä internet toimii heillä. Vuorovaikutus tuli kaikilla haastatelluilla esille erilaisten internetin sovelluksien käytössä, kuten facebookin, skypein ja whatsappin.

Tilastokeskuksen (2017) mukaan vuonna 2017 Suomen väestöstä 73% käytti internettiä useita kertoja päivässä. Internettiä käytetään enimmäkseen viestintään, asioiden hoitamiseen, tiedonhakuun ja eri medioiden seuraamiseen. Nämä tulokset tulivat esille hyvin paljon myös haastateltavien vastauksissa internetin käytöstä kysyttäessä.

Seuraavaksi kysyttiin, mitkä asiat koettiin vaikeaksi ja mitkä helpoksi internetin käytössä. Yksi haastateltava koki vaikeaksi englanninkielisten ohjelmien asentamisen ja toinen hakemusten täyttämisen. Muut asiat koettiin helpoksi. Kahdelle muulle haastateltavalle kaikki internetin käytössä oli helppoa.

Kysyttäessä mitä asioita haastateltavat haluaisivat oppia internetin käytöstä, yksi haastateltava vastasi haluavansa oppia ohjelmistojen käyttöä ja asentamista. Lopuilla haastateltavista ei ollut mielessään mitään, mitä he haluaisivat oppia. Seuraavaksi tarkennettiin toiveita virtuaalisesta koulutuksesta ja toiminnasta. Haastateltavilta kysyttiin, millaisesta virtuaalisesta koulutuksesta he olisivat kiinnostuneita. Toiveita olivat ryhmät, japaninkieli, ulkoliikuntaan liittyvä ryhmä, jossa suunniteltaisiin mitä tehdään, kuvataiteeseen liittyvä verkko-opetus sekä skypein käyttö.

Seuraavaksi haluttiin tietää, mikä aiheuttaa haastateltavilla kiinnostukseen virtuaaliseen koulutukseen ja toimintaan. Tähän vastattiin, että kiinnostus taiteeseen ja sen eri menetelmiin, kiinnostus tehdä verkossa muutakin kuin pelata sekä uusiin ihmisiin tutustumisen helppous, jonka kautta voisi löytää harrastuskavereita.

Verkossa toimiminen vaikutti siis olevan haastateltaville hyvin vahvasti osana arkea, joten virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan uskottiin olevan käytännöllinen tapa oppia uutta. Yhdellä haastateltavista tuli esille myös kiinnostus löytää uusia harrastuskavereita. Kotiin vetäytymisen myötä henkilön voi olla vaikea olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, etenkin jos sosiaaliset kontaktit ovat vähäisiä. Virtuaalinen vuorovaikutus loisi uudenlaisen tavan tutustua muihin ihmisiin ja yhteisten kiinnostuksen kohteiden kautta voisi löytyä myös harrastuskavereita.

Tämän jälkeen kysyttiin, kuinka usein haastateltavat haluaisivat osallistua koulutukseen tai toimintaan. Vastauksiksi saatiin kaksi kertaa viikossa, joista yksi päivä olisi arkena ja yksi viikonloppuna, 2-3 kertaa viikossa, kerran viikossa tai kaksi kertaa kuukaudessa.

Seuraava kysymys oli kuinka pitkään koulutus tai toiminta voisi kestää. Tähän vastauksiksi saatiin, että koulutus tai toiminta voisi olla kausiluonteista (syys/kevät-kausi), kuukauden tai kaksi kestävä. Pituus voisi vaihdella kiinnostuksen mukaan ja toiminta voisi kestää vuoden tai jopa kaksikin riippuen ihmisten mielenkiinnon määrästä.

Lopuksi kysyttiin, että haluaisiko haastateltava suunnitella tai ohjata itse koulutusta tai toimintaa, johon yksi vastasi olevansa kiinnostunut suunnittelusta ja voisi mahdollisesti myös nähdä itsensä ohjaamassa toimintaa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn vastausten perusteella suurin osa kohderyhmästä osaa käyttää internetiä hyvin, joten virtuaalisen toimintaympäristön käyttö olisi potentiaalista myös siinä mielessä. Kyselyyn vastaajat ovat kuitenkin myös kiinnostuneita oppimaan lisää internetin käytöstä ja tämä olisi hyvä huomioida erilaisia koulutuksia suunniteltaessa. Myös jatko-haastattelussa kävi ilmi, että kaikki haastateltavat osasivat käyttää internetiä hyvin ja viettivät siellä aikaa joka päivä. He muun muassa käyttivät sosiaalipalveluja, hakivat tietoa, pelasivat pelejä ja käyttivät erilaisia viestintävälineitä kuten facebook tai whatsapp, joilla he pitivät yhteyttä muihin ihmisiin. Internetin käyttö koettiin suurimmaksi osaksi helpoksi eikä vaikeuksia sen käyttämiseen löytynyt lukuun ottamatta englannin kielisten ohjelmien asentamisen tai hakemusten täyttämisen vaikeutta. Nämäkin aiheet voisivat mahdollisesti toimia jatkossa jonkin järjestettävän virtuaalikoulutuksen aiheena, kuten myös ohjelmistojen käytön ja asentamisen oppiminen, jota yksi haastateltava toivoi.

Virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan toiveisiin tuli kyselyssä hyvin monipuolisesti ehdotuksia. Eniten kannatusta saivat erilaisten kielten opiskeluun, valokuvaukseen, sosiaaliseen mediaan ja tietotekniikkaan liittyvät ryhmät. Miesten ja naisten virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan toiveet erosivat siinä määrin, että miehet olisivat eniten kiinnostuneita tietotekniikkaan ja valokuvaukseen liittyvästä koulutuksesta ja toiminnasta, kun taas naiset olisivat eniten kiinnostuneita piirustukseen, luontoon ja ympäristöön liittyvästä koulutuksesta ja toiminnasta. Jatko-haastattelussa haastateltavien toiveiksi nousivat erilaiset ryhmät, joissa esimerkiksi suunniteltaisiin, mitä tehdään harrastusporukalla sekä kielten ja kuvataiteen opiskelu verkossa. Haastateltavat kokivat virtuaalisen toiminnan hyväksi ideaksi, koska he viettivät jo valmiiksi aikaa koneella ja kaipasivat vähän erilaista tekemistä. Heidän mielestään olisi myös helpompaa aloittaa toiminta virtuaalisesti. Virtuaalinen osallistuminen ja siitä saadut positiiviset osallisuuden kokemukset voisivat rohkaista henkilöitä osallistumaan jatkossa myös muunlaisen toimintaan.

Osallisuus on monisyinen tekemisen, kuulumisen ja tuntemisen kokonaisuus. Keskeistä on kuulluksi tuleminen, sitoutuminen ja luottamus. Osallisuus voi olla kokemus kuulumisesta yhteiskuntaan ja yhteisöön tai yksilöllinen tunne. Yhteiskunnan tasolla osallisuudessa on keskeistä, miten ihminen pääsee osallistumaan päätöksentekoprosessiin. Osallisuudessa on myös kyse kiinnittymisestä johonkin, kuten esimerkiksi ympäristöön, yhteisöihin ja yhteiskuntaan sekä yhteenkuuluvuuden tunteen syntymisestä. Osallisuus toimii siis myös vastavoimana syrjäytymiselle. (Jämsen & Pyykkönen 2014, 9.) Kotiin vetäytymisen näkökulmasta henkilöillä olisi virtuaalisen osallistumisen kautta myös mahdollisuus olla osana jotain uutta yhteisöä, jonka myötä he voivat kokea osallisuuden ja vertaisuuden

tunteita päästessään toteuttamaan mielenkiinnon aiheitaan yhdessä muiden ryhmäläisten kanssa. Parhaimmillaan tästä voisi seurata esimerkiksi uusia ystävyysuhteita.

Virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan ajankohdaksi soveltuisi kyselyn vastaajien mukaan parhaiten päivällä tai iltapäivällä. Kestoksi sopisi vastausten perusteella parhaiten kerran viikossa kolmen kuukauden ajan kestävä koulutus tai toiminta. Virtuaalisten koulutus- tai toimintamahdollisuuksien tiedottamiseen sopisi parhaiten sähköposti, kirje tai tekstiviesti. Jatkoahaastattelussa toiveet virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan keston suhteen olivat hyvin erilaisia. Kaksi haastateltavaa toivoi muutaman kerran viikossa, yksi haastateltava toivoi kerran viikossa ja yksi haastateltava toivoi kaksi kertaa kuukaudessa. Toiminnan kesto voisi määräytyä myös osallistujien kiinnostuksen mukaan.

Kiinnostus tai tarve virtuaaliselle koulutukselle tai toiminnalle vaikuttaisi kyselyn tulosten perusteella suurimmilta osin johtuvan halusta oppia, mutta myös virtuaalisen oppimisympäristön käytännöllisyydestä. Toimintaan on helppo osallistua kotoa käsin ja sitä kautta kohderyhmällä on myös matalampi kynnyks mennä mukaan kyseiseen toimintaan. Myös jatkoahaastatteluissa korostui haastateltavien kiinnostus oppia uutta, mutta esille tuli myös kiinnostus tutustua uusiin ihmisiin, joiden kanssa voisi esimerkiksi harrastaa jotakin.

Nykyarki on kiinni osallisuuden kulttuurissa monessa eri tapauksessa. Se vaikuttaa kaikenikäisten ihmisten elämään esimerkiksi yhä useamman kansalaisyhteiskunnan palvelun siirtyessä internetiin. Murrosvaiheessa onkin tärkeää miettiä, mitä tarjotaan, minkälaisilla ehdoilla ja mihin tilanteeseen tai tarpeeseen. Digitaalisista toiminnoista ja liittymisestä sekä kuulumisesta ei pitäisi kuitenkaan tulla automaatiota vaan ihmisillä tulisi olla mahdollisuus valita itselleen parhaiten sopivat toimintatavat. (Sintonen 2012, 23.) Kohderyhmälle digitaalisuuden kautta tapahtuva toiminta on heidän tilanteeseen ja tarpeisiin parhaiten sopeva toimintatapa, sillä se mahdollistaa heidän osallistumisensa ja liittymisensä osaksi jotakin ryhmää, joka ei välttämättä muuten olisi mahdollista esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelkojen takia. Pohdittaessa erilaisia elämäntilanteita, joissa ihminen syystä tai toisesta vetäytyy, virtuaalinen toiminta voi olla paras ratkaisu, jonka kautta ihminen pääsee mukaan vuorovaikutustilanteisiin.

Kyselyn tulosten perusteella vastaajilla oli kiinnostusta toimintaan osallistumisen lisäksi myös suunnitteluun. Suunnittelusta kiinnostuneet olivat halukkaita olemaan mukana kokonaisuuden suunnittelussa ja tietotekniikkaan liittyvissä ratkaisuissa. Kyselyn vastaajat eivät kuitenkaan olleet yhtä innokkaita ohjaamaan itse virtuaaliryhmää, sillä vain kaksi vastaajaa ilmoitti olevansa kiinnostuneita. Jatkoahaastatteluissa yksi henkilö kertoi olevansa kiinnostunut osallistumaan suunnitteluun ja mahdollisesti myös ohjaamaan. Toiminnan suunnitteluun osallistumisen myötä kohderyhmän henkilöillä olisi mahdollista kokea niin

osallisuuden tunteita kuin myös kokemuksia omasta toimijuudestaan. Henkilö voi tuntea, että hänen tiedoistaan ja ideoistaan on hyötyä myös muille, mikä voi olla hänelle itselleen hyvin voimaannuttavaa.

Siitosen (1999) mukaan voimaantuminen on prosessina henkilökohtainen ja sosiaalinen. Voimaantuminen tapahtuu kaikista luontevimmin sellaisissa tilanteissa, joissa ihminen kokee itsensä hyväksytyksi, asemansa tasa-arvoiseksi ja ilmapiirin turvalliseksi. Voimaantumisen osaprosesseissa itsemäärääminen, vapaus, toiveikkaus sekä positiiviset tunnekokemukset ovat tärkeitä myös hyvinvoinnin kokemisessa. (Ahola-Anttonen 2012, 23.) Kohderyhmän henkilöt voisivat kokea virtuaalisen toimintaympäristön turvallisena alustana tuoda omia ajatuksiaan julki ja samalla antaa heille positiivisia kokemuksia ryhmässä mukana olosta.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan tarpeita henkilöiltä, jotka eivät jostain syystä halua poistua kotoaan. Vastauksia saimme kyselyyn 23, mikä on yllättävän paljon, koska ei ollut varmaa, olisivatko kotiin vetäytyneet välttämättä kiinnostuneita uuden toiminnan aloittamisesta. Kyselyn tulosten myötä kuitenkin vahvistui näkemys siitä, että virtuaaliselle koulutukselle ja toiminnalle tosiaan olisi kiinnostusta ja toiveita virtuaalisen toiminnan aiheeksi on monipuolisesti. Kyselyn tuloksista saa suuntaa antavasti tietoa toiveista ja kiinnostuksista, joita voisi hyödyntää jatkossa toiminnan tai koulutuksen suunnittelussa.

Opinnäytetyötä voi hyödyntää pohdittaessa virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan järjestämisestä. Virtuaalinen luokka saattaisi helpottaa joitakin koulutuksen järjestäjiä, mutta myös osallistujia. Joillekin kotoa lähteminen uuteen tilanteeseen monien ihmisten joukkoon voi olla kynnykskysymys, vaikka muuten olisikin kiinnostusta lähteä uuteen toimintaan tai koulutukseen mukaan. Tutustumalla tähän opinnäytetyöhön koulutuksen järjestäjät saavat pienen katsauksen erilaisista virtuaaliluokan tarpeista.

Tiedonhaussa hyödynsimme virtuaalisuuteen, osallisuuteen ja osattomuuteen, yksinäisyyteen, sosiaaliseen vetäytymiseen sekä oppimismotivaatioon liittyvää tutkimustietoa. Tiedonhakua vaikeutti kuitenkin se, että aiheeseen liittyvää teoretietoa oli melko vähän ja osa lähteistä oli yli kymmenen vuotta vanhoja, jolloin ne eivät olleet enää kovin tuoreita.

Prosessin aikana olimme yhteydessä Harjulan Settlementin työntekijään, joka auttoi meitä rajaamaan opinnäytetyötä heidän näkökulmastaan hyödylliseksi. Virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan suunnittelijat voivat käyttää opinnäytetyötä apunaan jatkaessaan koulutusten tai toiminnan suunnittelua syksyllä 2018 ja toiminnan käynnistyessä vuonna 2019.

7.2 Jatkokehittämisehdotukset

Opinnäytetyöstä saa lyhyen katsauksen virtuaalisen koulutuksen toiveista ja tarpeista sosiaalisesta näkökulmasta, mutta aiheesta on mahdollista tehdä monia muitakin tutkimuksia. Tutkimme kiinnostusta kotiin vetäytyneiden henkilöiden osalta, mutta muitakin kohderyhmiä olisi mahdollista tutkia. Aika opinnäytetyömme tekemiseen oli kuitenkin rajallinen ja aiheemme oli rajattu kotiin vetäytyneiden kohderyhmään, jonka takia emme perehtyneet virtuaalisen toiminnan mahdollisuuksiin sen laajemmin. Virtuaalista koulutusta ja toimintaa

olisi kuitenkin mahdollista toteuttaa hyvin monien eri kohderyhmien kanssa, joten jatkossa olisi varmasti tarvetta myös kartoittaa toiveita ja tarpeita niissä.

Esimerkiksi liikuntarajoitteisten mielipiteet virtuaalisesta koulutuksesta tai toiminnasta saattaisivat olla erilaisia etenkin sellaisten henkilöiden osalta, joiden kodin ulkopuolelle liikkuminen on haastavaa, jolloin näkökulmaksi vaihtuisi sosiaalisten syiden sijaan fyysiset esteet. Virtuaalisen koulutuksen ja toiminnan tarpeita voisi kartoittaa myös tarkemmin erilaisille ikäryhmille, kuten esimerkiksi nuorille tai vastavuoroisesti ikääntyville, missä korostuisi myös enemmän internetin käytön osaamisen taidot ja sen vaikutukset kiinnostukseen oppia virtuaalisella tavalla. Nuorten ja ikääntyneiden kohdalla voisi tulla hyvin erilaisia näkemyksiä ja toiveita aiheesta. Sosiaalisesta näkökulmasta olisi mahdollista tutkia esimerkiksi laadullisen tutkimuksen kautta tarkemmin miesten ja naisten näkemyksiä siitä, miten he kokevat virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan.

LÄHTEET

- Ahola-Anttonen, P. 2012. Voimaantumista edistäviä tekijöitä kuntouttavassa työtoiminnassa. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. [viitattu 15.10.2018] Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120871/urn_nbn_fi_uef-20120871.pdf
- Haasio, A. 2015. Toiseus, tiedontarpeet ja tiedon jakaminen tietoverkon ”pienessä maailmassa”. Tutkimus sosiaalisesti vetäytyneiden henkilöiden informaatiokäyttäytymisestä. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Heikkilä, T. 2014. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Edita publishing Oy [viitattu: 28.10.2018] Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTOINTI/Tutkimuksen-Luotettavuus.pdf>
- Heinonen, U. 2008. Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto. [viitattu 15.10.2018] Saatavissa: <http://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/39380/diss2008heinonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Internetin käytön yleisyys, useus ja yleisimmät käyttötarkoitukset. 2017. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Tilastokeskus. [viitattu 23.10.2018] Saatavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_kat_001_fi.html
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, I., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 23.10.2018] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. [viitattu 16.10.2018] Saatavissa: <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-jaljilla-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Juujärvi, S., Myyry, L. & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Tammi.
- Kellokumpu, A. 2017. Näkymiä neljän seinän sisältä. Tutkielma sosiaalisesti vetäytyneiden nuorten identiteetistä ja toimijuudesta. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. [viitattu 15.10.2018] Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/193579/Kellokumpu_Sosiologia.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kuuskorpi, M. 2015. Digitaalinen oppiminen ja oppimisympäristöt. Opetushallituksen tuella Kaarinan kaupunki ja kirjoittajat. [viitattu 13.10.2018] Saatavissa: http://digi-ope.com/tablet/wp-content/uploads/2015/03/Digit_oppiminen_netti.pdf

Lassila, K. 2008. Innovatiivisen verkkoyhteisön edellytykset. Pro gradu-tutkielma. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. [viitattu 12.10.2018] Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38774/nbnfi-fe200806061519.pdf?sequence=9&isAllowed=y>

Linna, T. & Rantala, J. 2014. Nuorten syrjäytyminen ja vuorovaikutusosaaminen. Kirjallisuuskatsaus nuorten syrjäytymistä ja vuorovaikutusosaamista käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 14.10.2018] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45218/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201502021237.pdf>

Närkki, S. 2017. Opiskelijoiden motivaatio ja siihen vaikuttavat tekijät selkärangattomien peruslajintuntemuksen kurssilla. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 15.10.2018] Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55911/4/URN_NBN_fi_jyu-201711164276-1.pdf

Oesch, K. 2007. Virtuaalinen voimaantuminen. Tapaustutkimus ammattikasvatuksen oppimisympäristön toimintaedellytysten ja tietokäytäntöjen kehitysmahdollisuuksista vuorovaikutteisen tieto- ja viestintäteknologian näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.[viitattu 8.10.2018] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67764/978-951-44-7092-9.pdf?sequence=1>

Oinas, N. 2016. "Tärkeintä oli huomata, että en ole todellakaan yksin." Syömishäiriötä sairastavan ihmisen voimaantuminen virtuaalisen tuen ympäristössä. Pro gradu- tutkielma. Sosiaalityö. [viitattu: 3.10.2018] Saatavissa: [file:///C:/Users/Anniina/Downloads/Oinas.Noora%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Anniina/Downloads/Oinas.Noora%20(2).pdf)

Osallisuus. 2017. Hyvinvointi- ja terveyserot. Thl. [viitattu 18.9.2018] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Saari, J. 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Sintonen, S. 2012. Susitunti. Kohti digitaalisia lukutaitoja. Finn Lectura.

Vanhanen, E. 2011. Vertaistuki verkkokeskustelussa- neuvottelevaa tukea ja autoritääristä auttamista [viitattu 2.10.2018] Saatavissa: <https://journal.fi/janus/article/view/50596/15334>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje kyselyyn

Arvoisa kyselyn vastaanottaja!

Suunnittelemme Harjulan Setlementissä virtuaalisesti toteutettavaa koulutusta ja erilaista toimintaa. Tällä kyselyllä kysymme näkemyksiäsi ja toiveitasi suunnitteluamme helpottamaan. Kun saamme tietoa siitä, mikä kiinnostaa ja mitä haluttaisiin, niin voimme suunnitella ja toteuttaa sitä. Suunnitteluunkin otamme mielellämme mukaan asiasta kiinnostuneita.

Käytössämme on ns. virtuaaliluokka/-huone systeemi (Adobe Acrobat Learning), johon osallistuja pääsee klikkaamalla tiettyä linkkiä sovittuna aikana. Osallistuja tarvitsee toimivan nettiyhteyden ja laitteen (tietokone, läppäri), jossa on mikrofoni ja kamera. Osallistuja voi olla mukana myös anonymisti, hän voi olla mukana ilman että näkyy esim. läppärin kameran kautta osallistujana, hän voi vain kuunnella tai osallistua keskusteluun tai jättää chattiin viestejä. Järjestelmä tuo mahdollisuuden vuorovaikutteisuuteen ja osallistujien väliseen keskusteluun, jos osallistuja haluaa.

Kysely on täysin luottamuksellinen eikä nimesi tai yhteystietosi näy missään. Mikäli haluat antaa yhteystietosi jatkohaastattelua ja/tai toiminnan suunnitteluun osallistumista varten, niin voit lisätä ne kyselyn loppuun. Toivomme, että saamme vastauksesi 8.5. mennessä.

Kiitos etukäteen!

Liite 2. Kysely

Kysely virtuaalikoulutuksen ja muun toiminnan kiinnostuksista ja tarpeista

Laita ruksi vastauksesi kohdalle ja/tai kirjoita vastauksesi sille varattuun tilaan. Oma näkemyksesi on tärkeä.

1. Sukupuolesi:

- Nainen
- Mies
- En halua vastata

2. Ikäsi

- Alle 20 vuotta
- 20-30 vuotta
- 31-40 vuotta
- 41-50 vuotta
- 51-60 vuotta
- 61-70 vuotta
- En halua vastata

3. Koulutuksesi (voit valita useamman kohdan) perusaste kesken perusaste suoritettu lukio kesken lukio suoritettu ammatillinen koulutus kesken ammatillinen koulutus suoritettu ammattikorkeakoulututkinto kesken ammattikorkeakoulututkinto suoritettu yliopistotutkinto kesken yliopistotutkinto suoritettu

4.**Internetin käytön osaamisesi**

- osaan huonosti osaan peruskäytön osaan hyvin tarvitsisin opastusta
- tarvitsisin ja haluaisin opastusta

5. Mitä haluaisit oppia lisää internetin käytöstä?

---

6. Valitse, millaiseen virtuaaliseen toimintaan tai koulutukseen haluaisit osallistua kotona oman läppäriin tai tietokoneen välityksellä? Onko jokin asia tai toiminta, mikä erityisesti kiinnostaa?

- Maalaus
- Piirustus
- Kulttuuri (historia, kirjallisuus)

- Tietotekniikka (esim. järjestelmien opettelu)
- Kännykän ja tabletin käyttö (esim. eri sovellukset)
- Somemaailma
- Valokuvaus
- Kotieläimet
- Luonto ja ympäristö
- Kauneus ja muoti
- Englannin kieli
- Espanjan kieli
- Venäjän kieli
- Muu kieli? Mikä? _____
- Elokuvat
- Kitaran soitto
- Sisustaminen
- Ruuan laitto
- Verotusasiat
- Kotieläimet
- Lahden historia
- Keskusteluryhmä (mikä aihe kiinnostaa)?

7. Mikä muu virtuaalinen koulutus tai toiminta kiinnostaa?

---

8. Mihin aikaan vuorokaudesta haluaisit osallistua?

- aamupäivällä päivällä iltapäivällä
 illalla
 ei ole väliä

9.**Miten usein haluaisit osallistua virtuaaliseen koulutukseen tai toimintaan?**

- kerran tai kaksi kerran
viikossa kuukauden ajan
kerran viikossa kahden kuukauden ajan kerran viikossa kolmen kuukauden ajan en osaa sanoa

10.**Millä tavoin haluaisit saada tietoa erilaisista virtuaalisista koulutus- tai toimintamahdollisuuksista.**

- sähköpostilla tekstiviestinä sosiaalisen median kautta
 kirjeellä
 lehdestä seuraan kiinnostavia nettisivuja jollain muulla tavalla, miten

11. Mikä aiheuttaa itsellesi tarpeen tai kiinnostuksen virtuaaliselle koulutukselle tai toiminnalle?

12.

Haluaisitko osallistua virtuaalisen koulutuksen tai toiminnan suunnitteluun virtuaalisesti?

- kyllä
- en ehkä 13.

Mitä asiaa erityisesti haluaisit olla suunnittelemassa?

14.

Haluaisitko itse ohjata virtuaaliryhmää? Millaista ryhmää ja miltä aihealueelta?

15.

Laita tähän halutessasi yhteystietosi (nimi ja puhelinnumero), niin soitamme Sinulle ja voimme tarkentaa toiveitasi puhelimitse. Halutessasi pääset myös mukaan toiminnan suunnitteluun kotoa käsin virtuaalihuoneessa. Tarvitset vain nettiyhteyden ja tietokoneen (laptop tai kiinteä kone, jossa on kamera ja mikrofoni).
